

Rehabiliteringsresan

Rehabiliteringsresan

del 1 : 37 timmar till Simla.

Årets andra Indienresa föranleddes av diverse anledningar, vilka som vanligt var legio. Inte bara var man som vanligt kroniskt överansträngd och utbränd av allt frenetiskt överarbete, dessutom hade ju augustiresan i Ladakh i princip regnat bort, varför man gärna ville ge Indiens sol och värme och skönhet en andra chans ännu i år, dessutom var utvecklingen i Nepal synnerligen intressant med en lovande demokratiserings- och pacificeringsprocess på gång efter kungens nedläggning av makten och maoistgerillans nedläggning av vapnen, dessutom väntade nya och gamla vänner på mig på allehanda håll, dessutom hade den kinesiska Tibetfrågan aktualiserats mer än någonsin genom dödsskjutningarna av tibetanska flyktingar på ett pass på över 5700 meter vid Cho Oyo, bland andra en nunna, och dessutom hade jag den här gången för ovanlighetens skull ett resällskap med mig, en sjukskriven långdistanslöpare, som efter en operation ville känna på nya höjder och ämnade stanna fem månader i Indien, varför ingen kunde vara en rättare person än jag att introducera honom åtminstone i Dharamsala, Manali och Simla.

Den här gången skulle vi därför göra det bekvämt för oss och anlita därför KLM, världens äldsta flygbolag, som kunde bära oss direkt från Göteborg utan att det blev dyrare än med Aeroflot med dess omvägar över Köpenhamn och vedervärdiga mellanlandningar och väntetider i Moskva: det totala priset var 7,400. Emellertid skulle flyget lyfta 6.30 på morgonen, varför man måste starta hemifrån några timmar tidigare.

För att förenkla saken föreslog min reskamrat, som bodde i Johanneberg, att jag skulle övernatta hos honom. Emellertid råkade jag ut för en avskedsfest med irländska vänner från Galway, varför både packningen och natten fördröjdes. Halv ett kunde jag lämna hemmet vandrandes i regn till Johanneberg, som låg en timma bort, där jag dock i lugn och ro sedan kunde få njuta av en fridfull natts sömn på jämnt två timmar före upprottet klockan fyra.

Men sedan verkade allting fungera, som om det värsta av resan redan var avklarat. Vi drack kaffe på Landvetter, fick frukost på Amsterdamflyget, fikade i Schiphol där jag kunde köpa min flaska obligatoriskt och kom lyckligt ombord på åttatimmarsflyget till Delhi.

Men sedan stod planet stilla: tekniska problem. Vi satt stilla och väntade medan personalen mutade oss med Coca-Cola och bakelser i bästa Aeroflotstil tills äntligen problemen löstes efter mörkläggning av hela planet som bara blev 1 1/2 timme försenat från början.

Men när man väl kommit upp i luften och fick en välbehövlig lunch (som plåster på såren efter utebliven lunch och middag under söndagen med bara gröt till livs på grund av stressen) så kunde man äntligen börja njuta. Till skillnad från Aeroflot, som betydligt försämrats under Putins tid, bjöd KLM generöst på alkohol, så jag fick två rödvinsflaskor till maten.

På tal om Putin så var ju den nya ryska problematiken aktuell genom mordet på Anna Politkovskaja, journalist som koncentrerat sig på sanningen och hållit sig till den och blivit mördad för den. Putin menade att mordet på henne måste ha instigerats av ryskfientliga krafter som utfört det bara för att kompromettera och destabilisera Ryssland. Så korkad får man inte vara som president. Det är nästan i klass med Bush. Det är ju självklart att hon blev mördad för att hon publicerat sanningen om ryska övergrepp i Tjetjenien och därmed gjort sig förhatlig för

politiska intressen i Tjetjenien. Hon skulle ha kommit till Göteborgs Bokmässan i september men fick sina biljetter indragna av de ryska myndigheterna, varpå hon kom ändå men framträdde endast symboliskt med bristfällig tolk i samband med ett annat seminarium om tryckfrihet; men hon skrev en uppmärksam artikel i Göteborgs-Posten, som efter hennes martyrdöd framstår som hennes testamente om hur all fri journalistik i Ryssland tystas ner medan endast clownen i Putins tjänst tillåts framträda. Hon hade redan tidigare erbjudits en fristad i Göteborg med fritt uppehälle i två år, vilket hon tyvärr aldrig fick tillfälle att kunna åtnjuta. Hon sköts i hissen till sin lägenhet i Moskva med fem skott, vilket var den 12:e maffiaavrättningen av en journalist under Putins tid och det 42:a journalistmordet i Ryssland efter Sovjetunionens fall.

Vi hoppade dock över Ryssland och kom över Ukraina i stället och hoppade även över Kaukasus för att i stället ta vägen över Kaspiska Havet ner mot Afghanistan, Pakistan söder om Pamir och ända fram till Delhi, där vi landade något dagen efter (vi skulle ha varit framme 11 men det blev 1) men icke desto mindre. Natten passerades på flygfältet under jet-lag-känningar, varpå vi tog första buss in till ISBT (Indiens statsbussterminal) och genast fick en buss mot Simla. Vid middag nådde vi Chandigarh, varefter den mödosamma klättringen upp för bergen vidtog. När vi kom fram till Simla körde bussen till den andra busstationen på baksidan av staden, varför min färdkamrat fick sitt lystmäte av sightseeing i dagsljus, då vi måste genom och över hela staden för att komma till rätt busstation. Vi hade redan beslutat att fortsätta till Manali följande dag.

Mitt gamla hotell Basant fanns kvar men hade chockhöjt hyran efter installation av TV och telefon, något som vi hellre var utan, men hotellet låg nära busstationen, dit vi skulle tidigt nästa morgon, och 250 rupier kunde man ha råd med för en natt, i synnerhet om man delade det på två.

Halvar hade hittills visat sig vara ett idealiskt resällskap, fryntlig och godmodig, positiv och gladlynt, med atletfysik och inställd på vad som helst. Han njöt i fulla drag, och för honom var allting bara en klar succé. Av de 22 resällskap jag haft som följeslagare på tidigare resor var Halvar utan tvekan den bästa.

Vi intog vår första rejäla indiska middag som sig bör i Simla på "*The Indian Coffee House*" som har öppet alla dagar 8-21 och har mycket mer att erbjuda utom bara kaffe, även om deras kaffe är det bästa.

Vi hade tillryggalagt 37 timmar från Göteborg till Simla, och Halvar var givetvis trött efter sådana enastående strapatser, medan jag ännu inte var helt nöjd utan stannade ute för att avsluta dagen med en första riktig indisk Chai med Somoza som avslutande krydda på en hittills enastående framgångsrik resa.

del 2 : *Manali i all sin glans*

Vårt hotell var fullständigt misslyckat. Det fanns ingen lampa i toaletten, och när man försökte spola i mörkret fungerade inte hela klosettsystemet hur mycket oväsen det än dundrande bjöd på, ungefär som ett gammalt ånglok som väl kunde frusta och stampa och göra sig hur ljudligt imponerande som helst men inte komma ur fläcken. Man lyckades på sin höjd klämma fram några skvättar vatten med lika mycket nerlagd kraft som i ett kraftverk, och jag kom ihåg att problemet hade varit det samma förra gången i Simla - då hade ett mycket bättre hotell inte haft en droppe vatten. Ändå hade detta värdelösa hotell Basant ökat priset med nästan 100%.

Emellertid gick bussresan till Manali smärtfritt till under smäktande landskapsskönhet med idel höga böljande kullar och ett helt idealiskt väder. Kullu nåddes redan efter sju timmar, där vi dock gjorde ett längre uppehåll innan slutspurten inleddes mot Manali klockan 16, som nåddes 17.30 efter 9_ timmar

sammanlagt. Men under den sista etappen hade molnen hopat sig, vi hade sett snö på bergen, (snö i oktober i dessa trakter är ganska tidigt,) och vi fick till och med litet regn under resan. Om vädret dock var hotfullt, dramatiskt och passionerat så behärskade det sig, och solnedgången bjöd på ett överväldigande skönt färgskådespel i alla djupa former av rött.

Det tog tid att komma i kapp tre dagars anhopningar av elpost, varpå vår middag blev mycket försenad men smakade desto bättre. Diwalihögtiden gick mot sitt slut, men ännu brann det av raketer och syntes ett och annat efterfyрverkeri denna den femte Diwalidagen.

Det blev kallt på kvällen, och även i Manali var det vattenproblem, så att vi var utan varmvatten. Det skulle bli bättre på morgonen. Vi hade bara en filt på rummet, så vi fick väcka personalen till att ge oss fler.

Det visade sig behövas tre för att natten skulle bli dräglig, men på morgonen vaknade man upp inför ett häpnadsväckande vinterlandskap. På vägen upp till Manali hade vi sett sporadisk snö på de högsta bergen, men nu var alla bergen plötsligt snöklädda. Det var hänförande och bländande vackert, och man tålde gärna vilken kyla som helst på köpet.

Vi njöt av dagen, badade i de varma källorna i Vashisht, hade en tibetansk lunch på mitt stamställe Momo Café vid det tibetanska templet, men vädret höll inte utan visade sig tämligen instabilt. Redan efter badet i Vashisht, när vi njöt av en fruktsallad på en öppen terrass, kom de första regndropparna, och sedan såg vi inte solen mer den dagen.

Från Ryssland kom det välkomna beskedet att Putin inte ämnade ställa upp för en tredje presidentperiod. Dödsskjutningarna vid Cho Oyo började nu resultera i stigande reaktioner över världen, som plötsligt började känna igen kommunist-Kinas verkliga ansikte bakom de glittrande försåtliga fasaderna av ekonomisk lukrativitet.

Jag fullbordade läsningen av den fantastiska boken *"Thoth"* av Ralph Ellis, i vilken han påvisar de påfallande gemensamma nämnarna mellan Egyptens pyramider, Mexicos pyramider och Stonehenge, vilka samtliga tre mammutkomplex uppvisar samma mönster och system, vilket Ellis åskådliggör rent matematiskt. Hans undersökningar leder honom till den slutsatsen att vår jord besöktes av koloniserande utomjordingar (okänt varifrån, men indikationerna tyder på från Orion- och Siriushållet,) omkring 12,000 år före vår tideräkning, och att Stonehenge och pyramiderna i Egypten, Mesopotamien och Mexico uppfördes strax efter för att utgöra orienteringspunkter på jorden i form av iögonfallande matematiskt exakta kalendrar och igenkänningsmärken i form av astronomiska kartor. Därmed sällar han sig till den långa raden av arkeologer, vetenskapsmän och seriösa forskare som kommit fram till samma sak. Erich von Däniken, George Hunt Williamson (som utredde Nazcaplatåns mysterier i Peru) och Ralph Ellis är långt ifrån ensamma. Ellis drar inte alls fram Nazcaplatåns mysterier i Peru, som ändå torde vara det mest flagranta tecknet på utomjordiska inblandningar i vår världs angelägenheter, och tar bara fram ett exempel på ett jordiskt monument som bara kan ha skapats för att kunna ses och tydas av besökare från skyn: den vita hästen i Uffington.

Man kommer inte ifrån att vetenskapen aldrig kunnat förklara de stora pyramiderna som vettiga gravmonument eller kunnat datera Mayapyramiderna eller ens kunnat förstå Stonehenge, medan Ralph Ellis faktiskt förklarar allt det med dem som aldrig kunnat förklaras genom gravmonumentteorin.

Under tiden vandrade Halvar tillbaka upp till Vashisht och badade en gång till samt inbjöds av en tibetan som råkade känna en svensk som regelbundet reste till Ladakh och i Sverige levde på att göra reklam för en huvdvärkstablett, i själva verket självaste Ipren-mannen med gitarr och allt.

Vi avslutade dagen med en upprepning av gårdagens superba middag och såg fram emot morgondagens tolv timmars skumpande i buss till Dharamsala.

del 3 : Fullt upp i Dharamsala

Dharamsala bjöd på allt det bästa av sig själv. Det var liv och rörelse i stan, det kryllade av folk, och den internationella blandningen var brokigare än någonsin. När vi försökte få rum på mitt gamla stamställe *Green Hotel* fanns det bara två lediga rum, det ena av primitivaste slaget med enkel dubbelsäng utan utsikt med kall dusch i korridoren, och det andra ett luxuöst enpersonsrum. Värden beklagade att han hade 52 gästrum och att alla var upptagna. Jag chansade på ett annat hotell och hittade *the Yellow Guest House* alldeles intill, där vi genast fick rum med utsikt och badrum med varmdusch på rummet för bara 250 rupier.

Den följande dagen bjöd på det ypperligaste tänkbara väder. Jag drog med mig Halvar upp till Triund, vilket var en helt ny erfarenhet för honom, då han knappast sprungit på hög höjd förut. Här drog vi upp en kilometer rakt upp från 2000 till 3000 meter, och Halvar klarade provet suveränt.

Han kommer av en apotekarfamilj från Värmland, och fastän jag är fyra år äldre än han (född 1955) var hans far jämnårig med min morfar (född 1893). Denne intressante apotekare avlade sitt första barn 1920 (jämnårig med min mor) och sitt femte och sista 1955 (Halvar), som alltså hade en äldsta syster som var 86 år gammal, 35 år äldre än han själv.

För övrigt gick dagen åt till kulinariska njutningar på restauranger och caféer. Vi kunde sitta ute både till lunch (på restaurang Tsongkhas takterass) och till kaffet i skymningen (på *Nick's Italian Restaurants* stora terasservering). Det blev också en hel del bestyr med Internet, och Halvar lyckades skicka en bild tagen med digitalkamera samma dag med e-post till vänner i Göteborg.

Jag träffade min första norrman någonsin i Indien, en halvsame med även en fjärdedel kvän och norrman i sig, som var hejdlöst pratsam - antagligen var vi de första han kunnat tala skandinaviska med på länge. Jag frågade honom varför det var så få norrmän i Indien, varpå han förklarade att de flesta norrmän utomlands for till Brasilien (Natal) eller Bangkok i Thailand.

Min lille vän från Bodhgaya i Triund berättade att snön hade kommit en hel månad för tidigt i år och redan före Diwali, vilket var mycket ovanligt. När det snöat som kraftigast före Diwali hade han trott sig bli tvungen att avbryta säsongen och ge sig ner för gott en månad för tidigt, men sedan (efter Diwali) hade det börjat bli vackert igen. Vi upplevde denna strålande dag i Dharamsalas McLeod Ganj som rena högsommaren.

När vi andra dagen begav oss upp till Triund fortsatte vi till *Snow Line Café* på 3500 meter, och vädret var lika magnifikt fortfarande. Halvar var i sitt löparäse och tillryggalade långa sträckor på springande fot. Vi kom upp och ner hela vägen på mindre än 6 timmar två tepauser inkluderade. Lakka var hemma i *Snow Line*, och vi var inte ens trötta i benen när vi kom hem, fastän vi tillsammans var 106 år gamla.

Men det märkligaste var ett sammanträffande på vägen ner, när vi sammanträffade med två skandinaviska par. Det ena var danskar, men det andra var från västkusten. Han var finlandssvensk från Ekenäs och bodde i Uddevalla, och hon var skådespelerska och god vän med Halvars väninna Nin. Halvar och denna Anja hade aldrig träffats förut, och det utspann sig först genom samtalet, först att de kunde tala svenska, och sedan de gemensamma vänskapsbanden, som inte just kunde bli närmare.

Men märkligast av allt var mitt sammanträffande med Eddie mitt på gatan i McLeod, en av mina bästa vänner från tibetanska föreningen i Göteborg. Vi hade i Göteborg diskuterat möjligheten att träffas i Dharamsala när han kom hit med munken Lakka, och här fann vi varandra nu mitt i McLeods centralaste gata.

Paul Cullen hörde av sig per e-mail och berättade att han skulle befinna sig i Jageshwar en vecka. Jag visste inte var det låg. Han hade haft underbara glaciärvandringar och skulle småningom återvända till Danmark, men det förelåg klara möjligheter för oss att träffas.

Dharamsalas klientel fortsatte att förundra mig. De svenskar jag mött var inte de enda. Mot eftermiddagen, när vi drack kaffe på *Nick's Italian Restaurant* med bakelse, dök det upp 12-20 svenskar till ett långbord, samtliga medelålders damer och äldre. Det var rena svenska damkafferepet mitt i Dharamsala.

Det gällde att ge sig av till kvällen. Nattbussresan till Dehra Dun skulle ta 14 timmar, men det såg illa ut från början. Vi fick dåliga sittplatser, då de bästa var utsålda långt i förväg, och dessutom blev bussen denna söndag fullständigt överfull, så att ett antal fick stå i gången hela vägen för att så småningom, när de blev trötta, sätta sig ner på golvet. Halvar satt inklämd mellan två axelbreda mastodonter, som det var bäst att inte stöta sig med, och kunde inte röra en lem. Han satt som i ett skruvstöd. Själv hade jag tillförordnats den sämsta platsen i hela bussen, vid gången framför dörren, där trängseln alltid var värst, och inte en enda som under natten klev på eller steg av bussen underlät att trampa mig på tårna, för att inte tala om alla de väskor, ryggsäckar och hårmassor man med mycket ojämna mellanrum ideligen fick sig slängda i ansiktet. Jag hade aldrig upplevt en sådan trängsel på denna busslinje förut, som jag anlitat regelbundet.

Något rådbåkade och sömnlösa kom vi fram till Dehra Dun där vi pressades in i en ännu mindre och trängre buss, som inte ens bjöd på något rörelserum för knäna, och där de flesta fick stå upp. Sålunda kom vi fram till Rishikesh.

del 4: Dåliga nyheter i Rishikesh och oväder i Joshimath.

Rishikesh var lika underbart som alltid. Vi njöt av att vandra längs *ghaten* och ta del av det ytterst brokiga och vackra folklivet. Halvar tog till och med ett dopp i Ganges och njöt av det. Vi åt gott på hotell Rishilok, mitt stamställe sedan nästan 12 år, helt oförändrat genom åren, och var mycket nöjda med dagen, när dåliga nyheter nådde oss per elpost från Göteborg.

En mycket god vän till oss båda hade drabbats av sjukdom och förts till sjukhus. Detta kastade en skugga över vår resa, det var just hon (Lisbet) som fört oss samman, och vi kunde ingenting göra utom resa vidare och hålla kontakten med hemmet så gott det gick med elpost, men vi närmade oss trakter utan tillgång till Internet.

Vi kom iväg lyckligt på morgonen, och halvvägs till busstationen 03.30 i natten kom en buss emot oss. Vi anropade den, och den svarade positivt att den var på väg till Joshimath. Vi hade alltså fått turen att komma med dagens första buss till Joshimath.

Nästan halvvägs fick vi emellertid problem. Det var i Rudraprayag. Plötsligt vände bussen helt om och körde upp till en militärförläggning. Det visade sig att den rekvirerats för ett helt kompani, ett tjugotal man, som skulle till Joshimath. Vi fick sitta kvar, men förseningen blev ordentlig, och nästan alla andra passagerare lämnade bussen frivilligt.

Efter Chamoli förmörkades himlen av dramatiska moln, och något regn uppenbarade sig. Mitt mod sjönk. Alltför ofta hade jag förut upplevt Joshimath i oväder, och det var inte roligt. Vi kom fram först halv fem efter tretton timmars resa. Förseningen hade alltså blivit på två timmar.

Trots ovädet var dock stämningen god i Joshimath. Vi var de enda synliga utlänningarna och blev genast dagens sevärdhet för lokalbefolkningen. I det hotell vi tog in på hade de senaste utlänningarna förekommit i september. Jag ville inte återgå till mitt gamla hotell, som senaste år varit moderniserat till oigenkännlighet, med

nytt värdfolk som inte talade engelska och med en ny matsal där jag fick en middag av bara chili. Vi hamnade på *Vivek*, som var något dyrare men drägligt.

Vädret fick avgöra våra öden. Skulle vädret förbli dåligt var det inte att tänka på att bege sig upp till Auli, utan då var det bara att färdas vidare genast.

Emellertid uppenbarade sig en mycket svårare kris än vädret. Lunchen i Chamoli igår hade varit riktigt dålig, och jag hade inte kunnat äta mycket av den. Emellertid hade vi haft en god middag på kvällen, men vid midnatt revolterade kroppen, och hela middagen spyddes ut, helt utan galla och magsyror, så den var lika god andra gången fast den åkte fel väg. Sannolikt hade jag fått behålla denna goda middag om jag avstått från den vedervärdiga lunchen i Chamoli.

På morgonen kom diarréanfallet, kroppen hade en gång för alla bestämt sig för att rensa ut allt, och nu kom turen också till Halvar. En hel orkester av omisskännliga ljud genljöd från badrummet när han släppte loss på toaletten. Emellertid lovade vädret allt gott, och vi beslöt att ändå bege oss till fots upp till Auli.

Vi behövde inte ångra det. Vi hade båda bly i benen, och mina krafter var reducerade till 75 procent, men upp kom vi och hade en sådan sagolik tur med vädret att vi förblev där uppe njutandes i två timmar. Restaurangen var stängd vid linbanans slut, där vildmarken började, men där fann vi en tältservering som kunde bestå oss kaffe med omelett, vilket var desto godare. Det var bara att njuta av den totala skönheten där uppe med Nanda Devi strålande i all sin glans och vackrare än någonsin.

Dock kunde det inte bli tal om att fortsätta vidare upp genom snöfälten till några toppar, ty jag var för reducerad. Halvar fortsatte upp till skogsbrynet men inte längre. När min film tog slut och jag inte längre kunde ta de bästa bilderna mot Nanda Devi var det bara att bege sig ner igen.

Vi hade haft ansenliga besvär med att hitta den bekväma trappvägen upp (en kilometer upp och en sex kilometers väg) och det blev inte lättare på vägen ner. Som väl var hade jag tagit mitt paraply med mig (som försäkring mot att det inte skulle regna) som jag kunde använda som machete genom de värsta törnsnåren.

Sedan militärområdet utvidgades har det blivit omöjligt att hitta trappvägen upp mot Auli från staden, och enda sättet att hitta den nu var att vandra genom hela militärområdet, konstaterade jag.

Frågan var hur vi skulle göra de närmaste dagarna, följa mitt planerade program och besöka Gwaldam och Bageshwar före Almora eller, med tanke på våra reducerade krafter, ta igen oss två nätter i Kausani, det perfekta vilostället?

Kort sagt, med våra reducerade krafter, med överhängande diarréer och en kräknatt bakom mig, hade vi gjort märkvärdigt väl ifrån oss med denna mycket tuffare vandring än Dharamsala tusen meter uppåt, och hade dessutom haft en sagolik tur med vädret. De dunkla molnen, gårdagens regn och magkriserna hade vänts till en dag av triumfer. Dessutom nåddes jag av den glada nyheten att jag fick uppleva en fullkomligt normal stolgång på vägen ner. Det kunde inte bli bättre, och det var bara att fortsätta.

del 5: *Gwaldam*.

Halvar beslöt att stanna i Joshimath för att smälta alla sina formidabla intryck av Indien under sina första tio dagar i landet och framför allt av det vidunderliga Joshimath, som alltid är lika magstarkt. Alltså fick jag fortsätta ensam mot Gwaldam.

Avskedet kom plötsligt på, han bestämde sig under loppet av bara en timme, och ehuru jag var hårt frestad att stanna en extra dag i Joshimath för det vackra vädrets skull fann jag mig inte ha tid till detta – jag hade snart förbrukat halva min restid i Indien, medan Halvar hade 140 dagar kvar. Han kunde gott ta det lugnt och njuta

och gå en andra gång upp till Auli för att njuta av Nanda Devi och kanske till och med nå topparna bortom skogen, medan jag måste börja tänka på schemat.

Han hade varit en ypperlig reskamrat hela vägen, kanske den ypperligaste jag erfarit (av 23 inklusive mina båda gruppresor till Tibet), vilket inte vill säga litet. Ändå hade han haft ett ohyggligt förflutet som professionell alkoholist och narkoman sedan ungdomen till för fem år sedan, varefter han aldrig mer smakat en droppe sprit. I stället hade han ägnat sig åt Länkarna (Anonyma Alkoholister) och såg det som sin uppgift i livet att hjälpa till med att rädda andra alkoholister. Därför ville han besöka så många AA-möten i Indien som möjligt.

Trots sitt livslånga missbruk var jag tvungen att konstatera att hans hjärna var helt oskadd. Han var intelligent och beläst och alltid intressant och positiv att prata med, han hade själv skrivit mycket och kunde mycket poesi, särskilt Hjalmar Gullberg, och var expert på Dostojevskij. Han var en ytterligheternas man men enligt min uppfattning enbart i god bemärkelse, och vi hade enbart haft gott utbyte av varandra hela vägen.

Det var med saknad jag lämnade Joshimath en fullkomligt stjärnklar morgon, varför jag avundades Halvar hans kommande dags njutning av Aulis högfjällspanorama och Nanda Devi, men jag hade turen att få en buss som skulle hela vägen till Gwaldam utan byten på vägen. Jag fick därför en bekväm och njutbar resa de 16 milen till Gwaldam i smäktande solsken hela vägen genom det leende skönhetslandskapet, så resan kunde inte bli bättre. Inför uppstigningen mot Gwaldam blickade jag bakåt och såg då stora tunga mörka molnbankar lägga sig över bergen mot norr, vilket bara kunde betyda oväder i Joshimath. Efter sju timmar för 120 rupier var jag framme klockan 2 i Gwaldam.

Gwaldam är mest känt och berömt för den bästa utsikten i Garwhal mot berget Trisul (7100 meter) vilken nu bortskymdes av molnen. Jag fann mig väl till rätta i *the Tourist Rest House*, ypperligt beläget mitt i byn på en åsrygg med utsikt åt alla väderstreck, där jag fick en säng för 80 rupier (13 kronor). Min trevliga värd därstädes lovade mig att molnen skulle skingras till kvällen och att morgonen skulle bli klar. Det återstod att se.

Kort sagt, jag hade haft en underbar tur som kommit till Joshimath i oväder för att därpå få en fullständigt klar hel dag i sällskap med Nanda Devi för att sedan komma undan i tid innan nästa oväder kom, medan jag beklagade Halvar som stannat kvar. Vi skulle hålla kontakten genom elpost för att sedan återses i Dharamsala före min hemresa.

Molnen skymde Trisul till kvällen, men jag gjorde ändå en liten vandring upp till kullens högsta topp i skymningen, som blev en månskenspromenad på vägen tillbaka. Emellertid visade sig Gwaldam vara ett skralt matställe. Det fanns bara två restauranger som kunde erbjuda något liknande mat, och på det andra stället förstod ingen engelska. Man var alltså hänvisad till bara ett ställe, där de hade en maträtt i två variationer, chowmein med ägg eller utan, och om man inte sade särskilt till kryddades förrättningen till oigenkännlighet med chili, som man måste svälja ner med hinkvis med vatten för att inte bli en eldsprutande drake. Kort sagt, hårda bud.

Men i den restaurangen satt det två finnar, Kari och Petteri, och Kari hade kommit till Indien redan så tidigt som 1979. 1986 hade han bott på mitt Rishilok i Rishikesh, som då bara hade bestått av en liten byggnad. Nu var det ett omfattande komplex med en idealisk park...

Här i Gwaldam hade jag min Allhelgonadröm. Det var en helt vanlig dag i Göteborg, och jag promenerade på Viktoriagatan under vad som brukade vara familjen Hektors balkong. Av en nyck ringde jag på hos Raoul Hektor och bad att få komma upp. Han var hemma.

Jag visste ingenting om honom, och vi hade inte setts sedan skolan. Han hade gått i klassen över mig, men vi hade ändå varit klasskamrater när våra två klasser delat

samma klassrum. Han var son till Kaj Hektor, som hörde till skolans varmaste understödjare. Han var sympatisk och varm, lågmäld och godmodig, så han var den idealiska vännen att hälsa på.

Min ankomst var inte helt välkommen, hans vackra fru var där som jag aldrig sett tidigare och inte vetat att fanns, men vi drack vin och pratade om gamla klasskamrater, om Nandor Hanko som tagit livet av sig, om Valdemar Dudek som drunknat i alkoholism; och så ser jag min bästa vän Hubert komma gåendes nere på gatan. (Vi satt på balkongen.) Jag ropar upp honom, och han kommer upp. Samtalet fortsätter att handla om gamla tider och gemensamma vänner, och jag berättar om den senaste som dött, en flicka som omkommit i en trafikolycka, för övrigt den flicka i klassen vi båda hållit kärast. "Hon fick en ännu grymmare och orättvisare död än du," sade jag till honom. Själv hade han ju dött i cancer bara 51 år gammal, men jag sade detta till honom helt naturligt och spontant, och han tog inte alls illa upp.

Vår samtalston förblev lika avslappnad och gemytlig, tills Raouls fru kom in med sitt nyfödda barn och visade upp henne, en dotter. Vi betogs av beundran och visste inte att han var nybliven far.

Vi hade pratat av oss det värsta, och det var nu självklart att resa sig upp och vandra vidare. Jag hade hela tiden framhållit för Raoul att jag bara kommit för en fem minuters visit, men det hade blivit minst en halvtimme. Vi gick ut på gatan igen och skildes där som gamla vänner som skulle träffas igen i morgon, varför inte i skolan i samma kvarter där Raoul bodde...

Hubert och jag var de bästa vänner så länge vi var klasskamrater, och vår relation förblev alltid den bästa hur litet vi än sedan träffades. Här uppenbarade han sig livs levande igen som den självklaraste sak i världen, och ingen av oss hade förändrats sedan skoltiden...

del 6 *Almora.*

Vädret blev tyvärr inte bättre. Jag gick upp i gryningen och fotograferade Trisul från kulltoppen öster om Gwaldam, men det fantastiska Trisul höljde sig i molnslöjor. Det var ingenting att göra, bara att gå ner igen.

Bussen skulle komma klockan 10. En jeepchaufför erbjöd sig att ta mig till Almora för 100 rupier, ett skäligt pris, och jag fick ångra att jag inte antog det. Bussen kostade 74 men var ohyggligt långsam. Färden ner till Garur (1 mil) tog en timme, och där blev det en halvtimmes paus. Sedan blev vägarna bättre, och Almora nåddes efter 2, men bussen satte av mig nedanför staden, så att jag fick marschera upp de sista tre kilometrarna.

Två gentlemän tilltalade mig, och jag uttryckte min harm. De fixade genast saken och satte mig baktill på en scooter som skulle upp till staden. Den unge föraren satte av mig precis vid det gamla anrika *Kailash Hotel*, där Mr Shah (88 år) tog emot som vanligt. Jag var dödshungrig och drog genast åstad för en efterlängtd lunch på Pugmark.

Men Pugmark var stängt. Jag fick nöja mig med en omelett och curd på Kesar Devi-åsens äldsta matställe, och det var inte fy skam. Men vädret blev inte bättre – moln och ständigt mindre solsken och värme. När jag vandrade tillbaka till staden var himlen milt sagt dramatisk med mullrande åskor i fjärran och himlen dominerad av blytung moln under vilka solen krampaktigt spred glödande strålar som fick hela landskapet att bada i en otrolig färgsättning av brandgult, rostbrunt och glödande rött. Litet regn syntes i fjärran, och senare kom även regnet till staden. Mot norr var allting svart.

Men den största besvikelsen var att Mohandas Kandpal var borta. Hans affär hade övertagits av andra som gjort den oigenkännlig. En gammal vän var spårlöst

borta. I tio år hade han utgjort ett ankare i Almora, alltid hjälpsam och hjärtlig, och tomrummet efter honom var märkbart.

Den goda nyheten var att Internet fungerade bra i Almora. Jag fick kontakt med Göteborg, och just medan jag höll på och mailade till dottern till patienten kom det ett mail från patienten på sjukhuset. Hon verkade vid gott mod och vid full kontroll, och att hon över huvud taget hörde av sig var den bästa nyhet hemifrån jag kunnat få.

På morgonen hade min huvudvärk kommit tillbaka för första gången på hela resan. I Göteborg hade jag lidit av ständig huvudvärk varje morgon, första veckan i Indien hade den gått bort fullkomligt, men nu i Almora kom den tillbaka. Var det stressen och avgaserna i denna hektiska men trivsamma stad?

Det var däremot varmt för säsongen. Endast i Manali hade vi frusit (17 grader på rummet), i Gwaldam hade det gått ner till under 15, men här i Almora var det strax över 15 tidigt på morgonen, vilket är mycket. Man hade alltså inte behövt frysa. Jämför det med 11 grader på rummet i Joshimath i fjol. Det skulle bli intressant att se hur det skulle vara i Naini Tal.

Resan dit blev en betänklig jeepfärd. Det gick ingen buss från stadens centrala busshållplats förrän halv ett, men jag rekommenderades att pröva den andra busstationen. På vägen dit blev jag naturligtvis haffad av en jeepförare, som ville föra mig till Bowali (15 km från Naini Tal) för 50 rupier, vilket var rimligt. Som vanligt fick man vänta en evighet innan jeepen fylldes, men efter en halvtimme fylldes den ordentligt av 16 personer, av vilka 7 tillhörde en familj i tre generationer. En av de övriga passagerarna var ett fyllor som var helt redlost. Han fick sitta med oss där bak, där vi trängdes fem personer, medan han ideligen somnade och ramlade över oss precis hur som helst. Han placerades mellan två av oss så att han inte skulle besvära damerna framför (i baksätet) tillhörande familjen, av vilka en hela tiden hängde ut genom fönstret och kräktes, medan vår käre jeepförare körde som besatt och tutade oavbrutet hela vägen. Vi kom fram till Bowali levande, men en av oss, den yngsta, hade kanske fått sin näsa knäckt när fyllot ramlat bakåt och skullat honom. Pojken hade velat stöta en kniv i fyllots vekaste liv. Kort sagt, roligare kan man knappast ha på Himalayas smalaste klippvägar.

Men ännu roligare blev det. Vid ett tillfälle stannade jeepen och plockade upp en extra dam på vägen. Det fanns ingen annanstans för henne att sitta än med oss fem med fyllot längst bak. Till saken hör att hon var storväxt och fyllig, en bastant indisk kvinna i sari. Hon stod på sig, klämde sig in och for med oss med det ostyriga fyllot hela tiden dråsand över sig som över alla oss andra.

Bussen upp till Naini Tal från Bowali (15 km) blev fullproppad och kostade åtta rupier (skr 1:25). Äntligen satt man i en buss igen, vilket definitivt är det säkraste och trevligaste sättet att färdas i Himalaya. Jeepar bör man bara anlita i absolut nödfall i total brist på alternativ.

I Naini Tal återuppsökte jag mitt gamla hotell Spökhus, det anrika "*Alps*", som aldrig underhållits nämnvärt sedan britterna lämnade Indien, där jag trivdes förträffligt och fick 25% rabatt i egenskap av gammal stamgäst och singel. Madame kände igen mig och tog hjärtligt emot mig, vi grälade en god stund om priset, hon klagade på de ökade kostnaderna och jag på att hon höjde priset med 100 rupier varje år, men vi kom överens som vanligt.

Jag kastade mig sedan över en ordentlig lyxlunch på mitt gamla stamlunchställe "*Machan*", som verkar omåttligt populärt i Naini Tal – alla var där, och även ett trevligt australiensiskt äldre par, Malcolm och Dorothy, som skulle både till Darjeeling (med flyg) och Dharamsala, så de skulle säkert bli återkommande inslag i denna sannsaga.

Men dagens bästa nyhet var att jag i Almora på morgonen lyckades fixa hela min tågresa från Kathgodam nedanför Naini Tal till New Jaipalguri vid Darjeeling

inklusive bytet i Barauni. Det hade jag aldrig lyckats med tidigare. För första gången hade jag reda biljetter från början för denna halsbrytande tågresa och betalda. Därigenom kunde jag slappna av fullkomligt i mitt älskade Naini Tal, mitt tredje favoritställe i Indien efter Darjeeling och Dharamsala.

del 7: *Vila i Naini Tal.*

Naini Tal erbjöd sig för mig som mera av ett paradiset än någonsin. Vädret var idealiskt, och jag hade egentligen inte haft någon ordentlig vila på hela resan hittills, så jag passade på nu och tog hela söndagen fullkomligt ledigt.

Det var den andra reseveckans sista dag, och allt hade gått fullständigt väl hittills. Vädret hade ställt till det ibland, men det var allt. Det hade varit förhållandevis varmt, temperaturen hade aldrig sjunkit under 15 grader på något hotellrum, och jag hade haft bästa tänkbara utbyte av Halvar som min reskamrat så länge han hängt med. Han hade imponerat på mig med att varje morgon stå på huvudet 3-5 minuter, jag hade ju nästan hela detta år i Göteborg lidit av huvudvärk varje morgon, denna huvudvärk hade nu försvunnit i Dharamsala men återkom i Almora, varför jag prövade att stå på huvudet. Det gav genast resultat, förbättrad koordinationsförmåga, bättre kroppskontroll och större rörlighet och livlighet och ljusare disposition, så jag fortsatte med det, lite längre för varje dag. Halvar hade försäkrat mig att jag borde bli av med all huvudvärk på det sättet.

Jag hade mailat honom från Almora och Naini Tal men ej fått något svar. Han kunde mycket väl ännu vara kvar i Joshimath, då vädret nu blivit så mycket bättre.

Däremot hade jag fått flera mail från patienten i Göteborg, vars välgång och välfärd jag var djupt engagerad i. Hennes först diagnosticerade hjärntumör av fjärde graden hade visat sig vara ett slaganfall, hon hade genast kommit på sjukhus med förlorad känsel i ena armen, vilken hon nu redan återvunnit. Då hon var i god form annars var prognosen trots allt god, men hon måste vila i åtminstone tre veckor innan läkarna kunde avgöra om något ytterligare skulle göras för henne. Det var lugnande nyheter som bidrog till att jag kunde slappna av i Naini Tal.

Den andra morgonen när jag gick upp till Naini Peak (2611 meter, bara 700 meter rakt upp) var det litet kyligare och första gången man alls kände av någon briskhet. Detta var den 6 november. Man såg helt klart båda morgnarna hela det nordvästra Himalaya från Nepal till Kamet i västra Tibet, ehuru något dis låg i luften. Det hade gärna fått vara ännu kallare.

En annan positiv kuriositet var att jag på hela resan hittills inte hade lyckats få ett enda lössbett. Det var första gången. Det hade alltid varit oundvikligt tidigare, alltid hade det någonstans förekommit osynliga sänglöss, så att man vaknat till ett oavvisligt kliande av utslag på morgonen, men den plågan hade under denna resa aldrig infunnit sig.

Strax innan jag lämnade Naini Tal fick jag äntligen ett livstecken från min reskamrat Halvar. Han hade haft det bra den sista dagen i Joshimath, tagit sig upp till hindutemplet i skogen ovanför Auli och lyckats hinna ner igen till Joshimath innan molnen tog över. Följande dag, när jag tog mig från Gwaldam till Almora, tog han sig ner till Rishikesh igen och på torsdagen till Dehra Dun för att söka upp några AA-sällskap. Han mottog min rekommendation av Naini Tal å det varmaste och ville verkligen försöka ta sig dit.

Nedfärden från Naini Tal de tre milen till Kathgodam var lika idyllisk som vanligt i den gamla billiga trasiga och skakiga bussen, där jag fann en ny vän i min medpassagerare, en indisk älskare av naturen. På stationen i Kathgodam var det ideligen strömavbrott. Allt blev svart helt plötsligt, och när alla restauranggästerna fått tända stearinljus att belysa sin mat och sina tekoppar med kom strömmen

plötsligt på igen. Denna procedur, med total blackout, utdelning av tända stearinljus och perfekt timing i återkomsten av strömmen precis när alla fått sina tända stearinljus upprepades tre gånger. Det var lika roligt varje gång.

Där förekom tre andra västerlänningar som skulle till Nepal via Delhi. De hade trekkat norr om Almora och skulle nu in i Nepal från väster, varför vi diskuterade Nepal ingående. De visste att berätta, att i oktober hade alla hotell varit fullbokade och att följaktligen livet där var på väg tillbaka till normalt tillstånd i skenande fart. Maoisterna ville inte lämna ifrån sig sina vapen, liksom IRA i Nordirland vägrat samma sak i många herrans år, men det var det enda problemet, och det var bara att vänta ut dem medan demokratiseringsprocessen fortsatte. Det gick stadigt åt rätt håll.

De tre vännerna var från Skottland, London och flickan från Spanien. Hon hade varit mycket i Kina och planerade för nästa år en resa upp för Kina in till östra Tibet, vidare genom hela Tibet till Ngari (kinesiska: Ali) och till Kashgar för att sedan fortsätta till Kirgisien. Varför inte?

Jag avnjöt tre kannor te utom en god tali-middag där på tågrestaurangen, och när de flesta restauranggästerna avlägsnat sig slocknade inte ljuset fler gånger. Mitt tåg gick först klockan 10.

del 8: *Jim Corbett.*

Innan jag lämnar Naini Tal definitivt bakom mig med den första halvleken av resan måste jag säga något om Jim Corbett. Jag läste 800 sidor av honom på vägen till Darjeeling, varför man kan säga att jag gjorde hans närmaste möjliga bekantskap. Hans hem var i Naini Tal, han har för alltid satt sin personlighets prägel på orten, han betydde mycket för dess utveckling, och han var en av dessa intressantaste engelsmän i Indien som definitivt var indier fastän de samtidigt var engelsmän. En annan sådan var John Masters, vars familj levde i tre århundraden i Indien, och som skrev de bästa romanerna om Indien efter Kipling: "*Night-Runners of Bengal*" (om Sepoyrevolten) och "*The Deceivers*" (om Thug-sekten). En annan av samma sort var M.M.Kaye som skrev "*The Far Pavilions*", en annan omistlig Indienroman. Jim Corbetts familj var egentligen irländsk, men de hade bott i tre generationer i Indien och hörde därmed definitivt till "de vita indierna". Han talade hindi flytande och behärskade de lokala dialekterna omkring Kumaon och Garwhal, och det var först sent han började skriva, medan han hade ett rikligt material att ösa ur genom sin erfarenhet som Indiens främste jägare någonsin med människoätande tigrar som specialisering.

Dock skrev han inte bara jägarhistorier, fastän hans första bok "Människoätare i Kumaon" blev en omedelbar bestseller som hållit sig kvar som etablerad och oöverträffad jägarklassiker sedan den kom ut 1946. Hans bästa bok heter "Mitt Indien" och är tillägnad alla Indiens fattiga, 90 procent av befolkningen som han solidariserade sig med. Han tyckte aldrig om politik och höll sig bestämt på avstånd från den så länge han levde. Därmed tog han också avstånd från hela självständighetsprocessen. "Mitt Indien" skrevs i Kenya efter att han lämnat Indien för gott efter självständigheten 1947 och består av små episoder ur hans långa erfarenhet (han var född 1875 och jämnårig med Churchill) som ofta poängterar just de lägre ståendes lott. Den kanske främsta pärlan i hela samlingen handlar om de båda barnen som gick vilse i djungeln och förblev försvunna i 77 timmar tills de hittades liggande tillsammans fridfullt sovande. De hade alltså klarat sig 77 timmar på egen hand i djungeln utan att någon tiger, leopard, elefant, vildsvin, björn eller något annat brutalt vilddjur gjort något annat än lämnat dem i fred. Han beskriver detta som den verkliga "djungelns lag" där ingen bråkar med varandra i onödan.

Han jämför dessa vilddjurs respekt för två försvarslösa barn med den mänskliga "civiliserade" världen där Hitler just under sex år hade ställt till med ett betydligt värre kaos och förödelse än vad som någonsin kan förekomma i någon djungel, urskog eller vildmark. En annan av hans historier berättar sannsagan om "Mowgliflickan," ett förvildat barn som vuxit upp i djungeln och blivit som Mowgli fast hon var en flicka, men hon hade inte uppfostrats av vargar utan av björnar. (Tänk på Baloo.) När hon kom i kontakt med "civilisationen" kunde hon inte "civiliseras" utan sattes på anstalt där hon dog efter bara två dagar. Tyvärr fick Jim Corbett veta om fallet för sent för att kunna ingripa. Han om någon hade förstätt henne, som han förstod sina tigrar och leoparder.

Hans jägarkarriär förde honom dock så långt att han insåg hur det skulle sluta och vidtog åtgärder för att få till stånd de första nationalparkerna i Indien, främst för att rädda tigrarnas framtid. *Corbett National Park* sydväst om Naini Tal blev en succé och är kanske den enda platsen i världen där tigrar (och med dem allt annat storvilt) får leva och förkovras i fred. Han försökte sedan även i Kenya driva igenom nationalparksidén med växande framgång med åren.

Hans beslut att lämna Indien som gammal vid 72 år berodde bara på självständigheten. De flesta britter som bodde i Indien (och Pakistan, Ceylon och Burma) gjorde samma sak. De ville inte bli en andra klassens medborgare, vilket hände med dem som blev kvar. (Se Paul Scotts roman "*Staying On*" om Darjeeling.) Man kan beklaga att de inte tog ansvaret att stanna kvar, kanske då de olika indiska länderna hade klarat sig bättre och lyckats undvika en del formidabla kriser, och när man ser på vad som hände, med det brittiska Indien splittrat i Indien, Pakistan, Burma och Ceylon, med Indien och Pakistan nästan konstant i krig sedan dess, med de ohyggliga folkvandringsmassakrerna i Punjab till följd av delningen, med Nehrus misslyckade vänskapspolitik med Kina tills Kina startade kriget 1962, med Indiens mildt sagt fega förhållande till folkmordet i Tibet, med förfallet efter självständigheten över hela Indien, med krishärdarna Hyderabad och Kashmir, som inte ville överges av britterna, och så vidare. Man behöver bara iakttä en sak i Indien för att få en uppfattning om vidden av indiernas omogenhet och ansvarslöshet efter självständigheten: den katastrofala nedskräpningen överallt. Till och med när jag gick upp till China Peak (numera Naina Peak) på över 2600 meter var slutningen närmast toppen översållad av tomma plastflaskor och karamellpapper.

Churchill var emot självständigheten men var då utan mandat, själva Gandhi försökte vad som helst för att hindra delningen men blev mördad av sina egna, man kan verkligen ifrågasätta Indiens kärnvapenpolitik, och frågan är om det inte hade varit bättre om britterna fått vara kvar även i andra sedermera urspårade länder som Rhodesia (delat), Sydafrika (som spårade ur i apartheid), Sudan (där miljoner dör i inbördeskrig), Uganda (som togs över av Idi Amin), och så vidare. Finns det någon före detta brittisk koloni som har lyckats på egen hand? Det skulle i så fall vara de minsta, som arabemiraten, Singapore och Brunei.

Jim Corbett dog 79 år gammal år 1956 i England, men i Indien och framför allt i Naini Tal lever hans minne vidare. Hans böcker fortsätter att komma ut i nya utgåvor, men tyvärr har det mesta av hans direkta arv gått förlorat: hans fotografier, hans filmer, det lilla mönstersamhälle han skapade utanför Naini Tal, och den vildmark som han älskade i Kumaon, som trots hans ansträngningar tyvärr i mycket stor del förskingrats och utplundrats genom avverkning och uppodling. Jag har tyvärr aldrig fått se hans tigrar, leoparder, elefanter eller björnar i Kumaon, utan det enda jag fått se av allt detta var en gång en gasell uppe i bergen – utom alla de vanliga fjantiga aporna.

del 9: *Två dygn till Darjeeling.*

Precis allt som hade kunnat gå fel gick fel under den hemska tågresan till Darjeeling. Jag hade en underslaf, och fönstret intill den gick inte att stänga ordentligt, så man fick ligga i svidande kallt drag hela natten. Så började det.

Efter Gorakhpur blev förseningarna ständigt värre, och jag var dåraktig nog att falla för frestelsen att ta en middag på tåget, och den gav mig genast all min huvudvärk tillbaka och smakade vedervärdigt. Sedan kom den andra förfärliga natten.

Man visste ju som vanligt aldrig när den rätta stationen för tågbytet skulle dyka upp, man visste bara att det var rätt snart efter Muzaffarpur, så man satt uppe på nålar och väntade på Muzaffarpur, som aldrig kom. Under tiden kom myggorna in i tåget och bet överallt på fötterna. Tåget var som vanligt överfullt, så att sex sittplatser upptogs av elva. Några undantag var dock trevliga nog att kunna engelska.

Identifieringen av stationerna underlättades inte av varenda en verkade döda av strömavbrott. Den ena efter den andra var helt mörklagda. Till slut kom dock äntligen Muzaffarpur, som kunde identifieras genom att en stor familj (på sju personer och tre generationer) kom ombord där och körde bort alla andra som suttit på varandra i min avdelning.

Jag frågade dem efter hur många stationer Barauni kom efter Muzaffarpur. De sade fyra, konduktören sade 12. Det visade sig vara åtta. Men då infann sig skräckscenariot: klockan var då fyra på natten, och mitt tåg hade kommit fram två timmar för sent. Mitt anslutningståg hade avgått för länge sen.

Jag vände mig till den enda anställda på stationen som tydligen kunde engelska. Han sade att nästa tåg skulle komma klockan fem. Det var bara att vänta så länge och hålla sig vaken. Under tiden fixade min man min biljett, så att den skulle gälla för det tåget. Men jag fick ingen platsanvisning.

Tåget kom, och det fanns ingen plats. Jag försökte i ett flertal vagnar. Varje gång jag hittade vad som såg ut som en ledig plats blev jag förr eller senare bortkörd därifrån. Jag blev utkörd från den ena vagnen efter den andra. Så anropade mig någon från ett fönster. "Finns där en plats att sitta?" frågade jag. De satt där tre personer på två platser, men de svarade ja. Naturligtvis bröt jag mig genast in i den vagnen.

Det var en sympatisk ung man som reste med sin mor som sålunda räddade situationen för mig, så att jag åtminstone kom på tåget och fick sitta. Knappt hade tåget satt i gång så inleddes gryningen, så det var ändå inte någon idé att försöka sova mer den natten.

Det blev den vanliga överstökiga tågresan upp till Barsoi, där tåget plötsligt tömdes på folk när det var någon timme kvar till New Jaipalguri. Förra året hade jag överraskats av de första två transvestiter på tåget jag någonsin hade sett i Indien, men det här året var de sju. En av dem var ofattbart vacker, men de andra var förskräckliga och mer eller mindre galna. De tiggde pengar av passagerarna, som frivilligt gav dem, som om de tillhörde en särskilt helig kast. Även andra tiggare förekom, handikappade barn som hasade sig fram, blinda sångare med ett barn att leda dem, unga flickor som uppträdde som vokalister ackompanjerande sig själva på trumma, en blind flöjtist, och andra.

På toaletten hade någon bajsat på golvet just på det ställe där man måste stå när man ville tvätta sig i lavoaren. Det förekom flera galningar på tåget. Den växande medelklassen i Indien har medfört en skenande narkotikamissbruksstatistik (av kokain och heroin), en ny klass eller kast av transvestiter och parasiter och, för första gången i Indien, välfärdssjukdomar.

Tåget nådde New Jaipalguri klockan halv fyra på eftermiddagen. Jag skyndade mig genast att skaffa mig en jeep till Darjeeling. Naturligtvis var det för sent på

dagen. Det var omöjligt att hitta åtta personer till Darjeeling den tiden att fylla en jeep med. Enda alternativet var att betala för åtta personer: 800 rupier. Det sved, men jag kom iväg upp till Darjeeling de åtta milen före kvällen. Därmed hade resan Naini Tal – Darjeeling tagit precis 51 timmar med två nätter mest utan sömn och utan någon riktig mat på vägen – tågets middag hade varit rena soprenset. Dessutom hade man plundrats vid framkomsten genom *force majeure*.

Men Darjeeling var sig likt, mitt gamla värdfolk tog hjärtligt emot mig och kände igen mig, jag tog en middag på gamla *Kunga* som plåster på alla sår där vi också alla kände igen varandra, så det var som att finna alla sina gamla familjer igen. Det var bara att känna sig hemma, hoppas på gott väder och planera för de två små återstående veckor jag hade kvar av denna resa.

del 10: *Darjeeling*.

Jag fick två fantastiska flickor att dela rum med. De var från Spanien, och jag har aldrig sett maken till frivillig strapatsberedvillighet. De kunde i princip stå ut med vad som helst och drog sig inte för att stiga upp klockan 2 på morgonen, vandra i mörkret de 16 kilometrarna till Tiger Hill, uppleva soluppgången där över Darjeeling från 2600 meter, dröja kvar där i fem timmar och sedan vandra de 16 kilometrarna tillbaka igen, som då åtminstone bjöd på någon nedförsbacke (300 meter) och solsken, men ändå. Dessutom rökte de vad som helst och hade en god holländsk polare på rummet som pratade hela tiden och hade varit i Nepal. Där fungerade nu allting normalt fastän de ännu inte hade någon regering. Nepal var i ett intressant limbotillstånd utan regering men med explosivt återuppstående turistnäring, vilket tydligen var det enda som landet hade att leva på, varför nepaleserna var noga med att ta ut avgifter för allt. Man fick inte gå på trekking utan guide. Landet skulle fortsätta fungera utan regering så länge maoisterna vägrade låta avvärpa sig – en ny IRA-situation.

På mitt gamla stamställe tibetanska *Kunga* träffade jag den unge Mathieu, som var här i Indien för första gången men verkade klara sig bra och vara väl informerad. Han var en klar fransk intellektuell med fina drag, spenslig kroppsbyggnad, små ögon och små glasögon, och han meddelade mig samma känslor av Darjeeling som jag erfarit första gången jag kommit hit för 14 år sedan 1992, av nästan påtaglig inspirerande kraft och atmosfär. Jag framhöll för honom alla de intellektualister och tänkare som hållit hus i Darjeeling och erfarit samma sak, som Madame Blavatsky, Nikolaj Roerich, Francis Younghusband, (den första icke jesuitiska västerlänning som lyckats komma till Lhasa,) och många andra. Det var den esoteriska Kerstin Bonaccorsi i Rom som framhållit för mig Darjeelings egenskap av andligt kraftcentrum, vilket också Tore Dannebro i Göteborg för den liberala katolska kyrkan känt till. Mathieu och jag diskuterade huruvida Ramakrishna och Vivekananda också varit här, vi var osäkra på den punkten, möjligen Vivekananda men knappast Ramakrishna, medan ju dock Vivekananda haft sitt föredragna andliga kraftcentrum vid Kesaar Devi utanför Almora, ett annat allmänt erkänt exceptionellt stimulerande ställe.

Det förekom en gammal turk på mitt hotell "*Tower View*". Han var från Istanbul och var av någon anledning lyrisk över Finland, som han längtade efter att någon gång kunna besöka. Han berättade att det i Pamukkale (i Kappadokien) förekom ett "*Hotel Turku*". När jag berättade om mitt besök i östra Anatolien och Malatya 1993 blev han ännu mera lyrisk och berättade varmt om trakterna ännu längre österut, om Van och Ar och Hakkeden (Hakkari?), som jag aldrig hört talas om förut. Han var säkert närmare 60 och helt gråhårig men bar sitt hår långt och liknade mest en gammaltestamentlig profet. Han hade grundligt studerat engelska i sin ungdom men

inte haft användning för språket sedan 1976 förrän nu. Han var hur intressant som helst.

För första gången någonsin under mina fjorton år i Darjeeling fungerade rådhusklockan på dess vackra torn, men inte nog med det: dessutom slog den, och det var inte vilken klockmelodi som helst utan Big Ben, fast i elektronisk återgivning! Det var ändå hur pittoreskt som helst.

I solnedgången klockan 5 bjöd Kanjenjunga på ett hänförande magnifikt färgspel, när de sista solstrålarna sökte sig fram under molnen och förgyllde hela det enorma bergsmassivet i glödande varma färger. Jag hade aldrig sett Kanjenjunga så vackert, och strax efteråt blev hela molnhimlen lika överväldigande vacker i glödande färgafterspel. Det varade bara några minuter innan solen försvann bakom bergen och allt slocknade, men det var oförglömliga minuter.

Jag satt då på Glenary's och drack te med bakelse, och som kontrast kom det där upp från baren i källaren rytmiska bombattacker i form av högtalarförstärkt vidrig elektronisk så kallad rockmusik men i realiteten den totala ljudmiljöförstöringen. Jag klagade för kyparen, som medgav att de spelade för högt. Det hade inte varit så illa på Glenary's förut, där man tvärtom kunnat höra riktigt njutbar musik.

En avkoppling i tortyren var ett litet barn som lekte med en jättestor knallröd gasballong. Han fick den att flyga överallt och särskilt att studsa i huvudet på gästerna, som kunde överraskas mitt i en kaffekoppsavnjutning av en jätteballong som föll i huvudet på dem helt fjäderlätt för att genast lämna dem igen i ett stort frågetecken av överraskning. Det var omöjligt att hålla sig för skratt, men ingen protesterade, ingen brydde sig om vems barnet var, kyparna fortsatte servera helt oberört, och barnet fick fortsätta leka med sin underbara ballong och med alla gästerna. Är en sådan scen möjlig i västerlandet?

Jag fixade mitt Sikkimtillstånd på förmiddagen och blev nummer 2000 för i år. För tio år sedan var jag nummer 1200, och sedan dess hade jag fått ständigt högre nummerbeteckning. Det skulle bli intressant att se hur turistförstöringen av Sikkim skulle se ut i år.

Jag såg ett och annat bekant ansikte från tidigare år, och på min lunchrestaurant "Orient" satt fortfarande samma gamla strävsamma par kvar och skötte ruljangsen med samma gamla pittoreska nepalesiska kypare. Kort sagt, allt var som vanligt i Darjeeling, det blev fest hela dagen, och det var bara att njuta.

del 11: *Phudong och Labrang.*

Resan till Sikkim blev som vanligt rena tortyren, men jag fick åtminstone den bästa tänkbara sittplats på vänster sida vid ett fönster med hela utsiktsskådespelet därmed serverat för mig de 14 milen från Darjeeling via Gangtok till Phudong.

Tortyren bestod av två element. Det värsta var musiken. Tydligen är det kutym här att i alla jeepar ha på den enklaste tänkbara indiska popmusik för högsta volym i en så undermålig och skrällande jeepstereoanläggning som möjligt hela vägen från start till mål, ty det råkade jag ut för de 10 milen från Darjeeling till Gangtok (4 timmar) och de fyra milen från Gangtok till Phudong (4 timmar till).

Det andra elementet förekom bara på vägen från Gangtok till Phudong. Jeepföraren var en helt ung man och hur vänlig som helst, som hela tiden frågade om jag hade det bekvämt under två timmars väntan på tillräckligt många kunder för att fylla jeepen, och jag klagade inte så länge jeepen inte var fylld. Men tyvärr fylldes denna jeep för 8 personer, högst 9, med 12 personer utom allt deras skrymmande bagage, som mest lastades i famnen på de passagerare som var utan. Man pressades till slarvsylta i synnerhet i kurvorna, och då vägen bitvis var mycket dålig och helt obefintlig där en strömfåra eller bäck ersatt den var det oundvikligt med denna

överdrivna överbelastning av vikt att vi skulle få punktering. Det finns i allmänhet tre orsaker till jeepolyckor i Himalaya: för hög hastighet, alkohol och överbelastning. Vanligen finner man alla tre orsakerna i varenda jeep. Punkteringar är som en säkerhetsventil. Därför tog de fyra milen fyra timmar.

Jag diskuterade problemet med en av mina medpassagerare, och han gav mig rätt på alla punkter: det var vanvettigt att för snöd vinnings skull pressa en jeep så full att den måste få punktering och alla passagerarna vantrivas och få cirkulationsbesvär främst i benen, som inte kunde rubbas en tum, att den hinduiska nedskräpningen av Indien var en landsplåga som 90% (900 miljoner) entusiastiskt deltog i av ren dumhet, ansvarslöshet, omogenhet och okunnighet, och att den skrällande infantila skrällande popmusiken var förfärlig. Ett exempel på en av de intelligentaste texterna: *"My heart goes dumma-dum-a-dumma-dumma-dum-a-dumma-dum-a-dumma-dumma-dum-a-dum – What can I say? Hey hey hey hey!"* Det var i alla fall bättre än den värsta låten av alla, en västerländsk sådan, som jag också plågades av i Dharamsala, där hela låten bara var *"Just kill, kill, kill, just kill, kill, kill,"* i det oändliga utan någon variation, melodi eller harmoni alls utom möjligen en enda. Det blir allt vanligare att moderna poplåtar bara har ett enda ackord hela vägen.

Men korsvägen fick sin belöning, ty Kanjenjunga framträdde allt mer under resans gång, jag har sällan sett henne från Gangtok tidigare, men nu steg hon gradvis allt mer majestätiskt fram ur molnen ju längre in i landet vi kom.

Och alla kände igen mig när jag kom fram, hela kökspersonalen, flickorna vid disken, kockarna och barnen, det blev jubel i busken när de alla kände igen sin kanske stabilaste stamgäst, nu i Phudong för sjätte gången under nio år, medan bara värdparet var frånvarande. Jag såg fram emot att träffa dem, mina bästa vänner i Sikkim.

De infann sig till kvällen, och återseendet blev lika hjärtligt som vanligt. Det blev sedan en lång skön samvaro i goda vänners lag hela kvällen. Onghel frågade mig om jag tyckte det var bra eller dåligt att aldrig någonting förändrades i Phudong – jag hade ju kommit regelbundet i nio år nu. Min åsikt var, att ju mindre som förändrades, desto bättre, ty det var bara det som inte förändrades som man kunde hålla sig till.

Med sin intakta pastorala idyll, med sin totala saknad av turism, med sitt oerhört natursköna läge bortom all ära och redlighet och med sin karaktär av hälsosamt utanförskap från hela världen var egenskapen va tidlöshet ett slags naturligt tillstånd för Phudong, som man bara kunde glädjas åt och njuta av.

Visserligen regnade det följande dag, vilket förstörde min utflykt till Mangan och Singhik på jakt efter någon skymt av Kanjenjunga, som naturligtvis förblev massivt inhöljt i moln, och naturligtvis blev saken inte bättre av att jag lämnat paraplyt hemma – jag hade aldrig väntat mig regn. Dock måste jag vara nöjd – det var bara den andra regniga dagen på hela resan under 20 dagar, och en regnpromenad kunde inte skada, inte ens eller framför allt inte i Sikkim. Jag hade suttit inregnad i både Gangtok och Darjeeling förut, vilket var mycket värre.

Jag hade en god lunch i Mangan på ett ställe jag kände igen från förra året, där jag fick en intressant samtalspartner, som berättade att vädret hade varit bra i Sikkim tills för två dagar sedan, alltså tills jag kom. I Darjeeling hade jag hört motsatsen – där hade det varit grått och trist, dimmigt och molnigt och fuktigt och rått, tills jag kom. Så nyckfullt var vädret – vad som helst kunde hända. Det var rena hasarden att resa hit, och antingen hade man tur eller otur. Hade man otur var det roligt ändå, men hade man tur var det ännu roligare.

Jag hade tur då det klarnade upp på eftermiddagen när jag gick upp till klostret Labrang ovanför Phudong, som var ännu vackrare än Phudong om dock något mindre. Snön låg färsk över bergen när solen började sända lite ljus och strålar, väl sent på dagen men ändå, som förgyllde hela det sagolika landskapet i en

överväldigande skönhet och prakt. Det var svårt att gå upp dit, då vägen var mest bara gytta efter regnet, men där uppe väntade en fullständig belöning för alla dagens vedermödor, av vilka den värsta dock hade varit dunka-dunk-musiken i den jeep jag kommit ner från Mangan med.

Det blev en mycket vacker kväll, och på mitt värdshus satt all världens glada gäster och drack som vanligt. Det dricks väldigt mycket i Sikkim, och det vanligaste är rom. Det är dock påfallande hur gott humöret är i dessa trakter, det skrattas och skämtas mycket mera här än i västra Himalaya, vad det nu sedan kan bero på, men dessa bergstrakter domineras av nepaleser och buddhister, och jag tror aldrig att jag har träffat en buddhist som inte var en relativt lycklig, godmodig och harmonisk människa.

del 12: Ett besök hos Lama Yonda.

Onghel hade sin mor på besök i Phudong, hon hade aldrig varit på besök här tidigare, så Onghel fick visa henne omkring i hela landet. Hon var en bastant äldre kvinna som liksom de flesta mogna tibetanskor gjorde ett imponerande värdigt intryck och verkade tidlös i sin obestämbara ålder.

Jag råkade ut för tre unga män som satt och drack tillsammans som gav mig inblickar i Indiens misshushållning av Sikkim med en överväldigande arbetslöshet. Enligt en annan man från orten var det bara 2% av färdigutbildade sikkimeser som säkert kunde få någon hygglig tjänst.

Han belyste också klimatförändringen i Sikkim, hur det blivit kallare och vintern börjat tidigare – jag hade faktiskt aldrig tidigare i Sikkim sett snö på bergen öster om Phudong i november.

Onghel led av sömnlöshet och hörde därmed till den olyckliga växande tredjedel av mänskligheten som har detta besvär. Så som det mänskliga livet ständigt fortsätter att upphetsas till värre stress lär väl snart majoriteten höra till de olyckliga. Ingen har någonsin kunnat komma med något riskfritt botemedel, alltså något sömnmedel utan skadliga bieffekter.

Liksom mitt buddhistiska *Hotel Greenland* i Manali kändes *Hotel Northway* i Phudong som ett hem för mig och jag själv som hörande till familjen. Här var de nu i tre generationer, då Onghels moder var på besök och en dotter skötte försäljningen, medan jag faktiskt kallades 'onkel'. Det hade varit underbart att få andas ren luft här mitt i bergsdjungelns välgörande och överväldigande prunkande grönska, hela Sikkim är som en sagolandsdjungel, och få sova gott och äta god mat med bara vänliga och intressanta människor omkring sig, som man kunde tala med – överallt i Sikkim möter man människor som talar engelska gärna och mycket.

Som vanligt blev mitt öde i Sikkim hur ironiskt som helst. Efter den regniga dagen möttes jag vid soluppgången inför min vidareresa av en klarblå molnfri himmel. *Nu* var vädret idealiskt, när jag skulle lämna in. *Nu* sken solen från en molnfri himmel, när jag inte längre kunde se Kanjenjunga.

Min familj skulle upp till klostret med Onghels mamma för att fira en speciell buddhistisk högtid denna dag den 12 november. De gav sig av och skulle få världens finaste dag uppe vid klostret i bländande smäktande solsken.

Min resa till Pelling blev lugn och angenäm, främst på grund av uteblivet stereomissbruk, då min jeep ner till Gangtok var tyst, och jeepen från Gangtok till Pelling (125 kilometer på fem timmar) led av knastrande högtalare, till all lycka, för chauffören spelade "*Just kill, kill, kill*" igen. De försökte om och om igen sätta på den olidliga rockmusiken, men varje gång överröstades olåten och missljudet av ett ännu högre högtalarknaster. I stället kunde man njuta av det prunkande mjuka djungellandskapet med höga berg och djupa dalar längs stupande flodraviner.

Halv 6 var vi framme i Pelling. Chauffören hade kört non-stop och inte medgivit någon paus på vägen. Mitt gamla hotell Garuda var fullkomligt oförändrat. Det var bara att känna sig hemma och hoppas på att det vackra vädret skulle fortsätta, så att man skulle få se Kanjenjunga.

Det fick man. Morgonen var helt klar, och Kanjenjunga (egentligen Khangchendzonga) hade aldrig varit mera magnifikt. Det var bara att njuta hela morgonen, att stiga upp med soluppgången före 6, skynda upp till klostret Sangha Choeling väster om Pelling, fotografera som vansinnig och under frukosten på mitt hotell Garudas terrass sola sig i den dubbla glansen från Kanjenjunga och den värmande solen – Pelling är dock på 1900 meters höjd, och mitt hotellrum, som jag delade med en korean, hade hållit sig mellan 16-14 grader.

Jag hade spekulerat i och hoppats på att komma vidare till Yuksom, men min huvudvärk plågade mig, och jag hade två sår under vänsterfoten, och min värdinna sade att det skulle ta fem timmar dit. Förra året hade jag vandrat till Tashiding fram och tillbaka på samma dag (4 mil), det heligaste klostret i Sikkim och ett av de mest svårtillgängliga, vars blotta åsyn var nog för att rena en från alla synder, enligt instruktionsboken. Det hade tagit 10 timmar, jag hade kommit tillbaka efter mörkrets inbrott utan ficklampa fullständigt slutkörd, vilket jag inte ville göra om, så jag beslöt att inte ta någon risk utan stanna hemma, ta det lugnt och chansa på att få träffa Lama Yonda.

Han var hemma men något sordinerad. Han är bara tre år äldre än jag (alltså 58 år) men drabbades förra året av sjukdom. Ett rötsår i benet måste opereras, och i samband därmed fick han ett slaganfall. Han har återhämtat sig och visar inga men, men han måste ta det lugnare.

En av de fem frivilliga utländska lärarna på skolan berättade att skolan (som Lama Yonda skapat för Sikkims hemlösa och föräldralösa barn) stod inför stora ekonomiska svårigheter, då varken staten eller provinsen (Sikkim) längre ville understödja den ekonomiskt. Även fonderna, som legat till grund för den, var uttömda eller skulle upphöra, och ingen visste vad som skulle hända med skolan efter denna termin.

Lama Yonda hade inte nämnt ett ord om allt detta men, som sagt, verkat något sordinerad och nedstämd. Jag saknade hans gamla vitalitet, och ändå var han ännu inte gammal. Skolan var hans livsverk, och det var därför i en stämning av melankoli som jag tog avsked från Lama Yonda och skolan, om jag dock hoppades finna båda i orubbad aktivitet nästa år.

del 13 : *Vändpunkten.*

Resan tillbaka till Darjeeling gick smärtfritt så när som på jeepens rasande stereomissbruk med idel nepalesiskt discodunk – det hade inte kunnat vara värre. Ner från Pelling åkte jag dock buss hela vägen ner till Jorethang, och på samma buss satt de fem farbröder, som jag haft sällskap med i jeepen från Gangtok till Pelling. Det var glada Calcuttafarbröder, av vilka en hela tiden satt och sjöng.

På jeepen från Jorethang vid gränsen upp till Darjeeling hade jag enbart trevligt resällskap. Vid mig satt en ung blond holländska, som frivilligarbetat i Ecuador och ville vidare till Mexico. Hon sysslade med miljövård och organisk odling. Ett amerikanskt par på andra sidan om henne hade jag lärt känna redan i Pelling, då de bott på mitt hotell. De var mycket missnöjda med utvecklingen i Amerika men menade att demokraternas seger i kongressvalet förra veckan tänt ett hopp. Tidigare hade man aldrig behövt pass i Amerika för att resa till Canada eller Karibien, men nu måste man ha pass vart som helst, till och med till Puerto Rico, och även barnen. Holländskan förundrade sig över, medan Europa öppnade sig mer och mer, att

Amerika stängde in sig. Amerikanerna medgav att det var mycket säkrare att resa omkring i Indien än att bo i Amerika.

I Darjeeling bröt min förkylning ut på allvar. Det var förfärligt. Jag flödade som ett vattenfall hela dagen och hela natten. Man hade lika gärna försökt hejda Niagara. Det var rena tortyren.

Marc från Holland hade varit uppe vid Phalut och Sandakphu när han drabbades av det dåliga vädret, som för hans del på närmare 3000 meters höjd innebar snö, regn och tjocka. Jag var ju då i Phudong och vandrade i regnet utan paraply mellan Singhik och Mangan, men vi ådrog oss exakt samma forsanade förkylning.

Nästan alla andra tycktes ha drabbats av det samma. Det förekom inte en jeep och inte en buss där folk inte satt och snörflade kopiöst, alla lidande under samma förödande förbannelse.

Emellertid gick den snabbt över. Det blev bara en förfärlig natt och ett dygn av massiva vårflöden, så var det över, och man kunde känna sig tämligen normal igen.

Dessutom hade man tur med vädret. Darjeeling bjöd på sina bästa sidor, solen gassade och värmdde, man saknade inte den normala Darjeelingska råheten och förlamande fuktigheten, och Johannes var på sitt allra bästa humör. Vi hade träffats redan när jag kommit den åttonde men varit för ivrig att få Sikkim undanstökat för att kunna ägna mig helt åt honom, men nu kunde vi träffas fritt och umgås hur mycket som helst varje dag, ty alla resans förpliktelser var över för min del: jag hade träffat alla jag skulle träffa och fått alla arbeten gjorda jag tagit med mig från Göteborg, så min sista vecka i Indien var nu bara bonus.

Dock måste jag inställa Nepal. Om jag reste till Nepal skulle jag inte hinna med Dharamsala, som ändå var viktigare. Jag hade ju dessutom nödgats krympa ner resan från 35 till 32 dagar på grund av väntande plikter i Göteborg, vilket definitivt berövade mig Nepalmöjligheten.

Dock var alla nyheter därifrån goda. Maoisterna hade lämnat ifrån sig vapnen den 8 november, samma dag som demokraterna vann majoritet i USA:s kongress, vilket betydde att Nepal småningom kunde börja organisera en fungerande regering. Allt detta diskuterade vi ingående med Johannes.

Hans hår har grånat betydligt, och då det alltid varit mycket blont blev det därmed bara blondare. Han var grant klädd i svarta kläder så när som på en grannröd jacka med luva, med vilken klädsel hans långa silverhår med turkoser i öronen (på det tibetanska sättet) utgjorde en slående kontrast. Jag hade sällan upplevt honom så optimistisk.

”De är alla pessimister och har mer eller mindre gett upp, alla tibetaner i exil, hela Sikkim och nästan alla nepaleserna tills nu, och den tibetanska situationen har aldrig varit svårare, men jag vägrar ge upp. Den kinesiska partiflykten fortsätter att accelerera, världen får mer och mer upp ögonen inför omänskligheten och lögnaktigheten i Kinas förtryckarregim, medan samtidigt tibetanerna, den tibetanska buddhismen och den totala vidrigheten i Kinas fortsatta ockupation av Tibet väcker mer och mer uppmärksamhet och harm runt om i världen. Nunnan som sköts till döds av kinesiska soldater vid Nangpa La den 30 september för att hon hjälpte tibetanska flyktingar och barn över passet har knappast förbättrat Kinas image. Dalai Lama förblir optimistisk, och jag ser ingen anledning till motsatsen. Så illa som det är ställt kan det bara bli bättre.”

Jag hade sällan upplevt honom så nöjd tidigare, och det var uppenbart att han trivdes i Darjeeling, vilket jag inte sett honom göra tidigare. Första gången jag träffat honom i dessa trakter (i Kalimpong 1995) hade han varit sjuk och vissen, och sedan dess hade vi nästan bara träffats i Dharamsala. Vad hade han nu upptäckt med Darjeeling som var så bra?

”Jag brukade betrakta Darjeeling som ett melankoliskt förfall och ett symptom på indiernas dåliga förvaltning av arvet från briter, men under senare år har staden ryckt upp sig. Järnvägen fungerar igen, och de har börjat restaurera alla de gamla vackra hus som förstördes i upploppen 1988. Här finns allt det bästa av östra Himalaya, tibetanerna och buddhisterna leder staden, dess affärer, hotell och restauranger och har skapat sig goda liv här, här finner du de bästa nepaleserna, ingen nepalesisk stad i Nepal är så charmig som det nepalesiska Darjeeling, och det är dessutom Sikkims egentliga huvudstad, en upplyst kulturstad med stora begåvningar och möjligheter, och ingenting går upp mot Kanjenjungas skönhet, som är särskilt framträdande just för Darjeelings horisont.”

Jag kunde inte vara mera överens med honom.

del 14: *Sista dagen i Darjeeling.*

Mathieu hade varit hos *'the Missionaries of Charity'* (moder Teresas skapelse) i Calcutta och hade fascinerande saker att berätta därifrån. Hon hade varit i de spetälskas stad, som är en enklav i sig helt slutet från omvärlden, då även spetälska som blivit botade betraktas som orena och skys, men de har där i spetälskekolonin funnit sig till rätta med ett eget liv, så att de arbetar och lever där, väver och syr filter och lakan åt de sjuka och tillverkar annat som sedan kommer till användning hos de spetälska.

Marc hade lika fascinerande saker att berätta från många års vandringar i Nepal. Vi var på samma nivå och helt överens om vad vi än talade om, och det var ett sant nöje att sola sig i varandras sällskap. Han var en sällsynt hjärtlig och positiv människa, en annan gammal hippie med ringar i öronen och med hela idealismen kvar i behåll trots sina 45 år.

Men båda avreste för att vandra vidare, Mathieu mot Kalimpong för att fortsätta mot Sikkim, och Marc mot Rimbik för att göra den stora Sandakphuvandringen upp till 3500 meter.

En annan som reste var Adam Davies, en av dessa goda israeler som föredrog att resa ensam, som skulle till Varanasi av alla ställen och måste byta tåg i Patna och där vänta ett antal timmar under natten på sin anslutning. Jag avundades honom inte, men han var ung, bara 29 år, så han kunde ännu tåla vad som helst.

Även David från Maine reste, som också skulle ut på en avancerad fjällvandring efter att ha arbetat som lärarvolontär på Lama Yondas skola i Pemayangtse. Även Pete från England skulle vidare på en avancerad bergsklättringskurs för att sedan ge sig i kast med Kanjenjunga från baslägret på 5000 meters höjd. Han hade klättrat förut, så han visste åtminstone vad han gjorde.

Men min intressantaste samvaro var med Dolly, min lärarinneväns i Darjeeling, som alltid hade allt väsentligt lokalt att berätta. Vi slapp den förödande Darjeelingkarnevalen i år då den som brukat organisera den hade dött för en månad sedan, men tyvärr hade den bara uppskjutits en månad. Jag slapp den men inte hon. Hon log när jag berättade om mina lidanden inför ljudmiljöförstörelsen överallt genom den förfärligt omusikaliska och våldsamma rockmusiken som man aldrig slapp vart man än försökte fly och inte ens i jeepar längst bort i norra Sikkim. Problemet är att vanligt folk inte förstår att reagera mot denna oönskade destruktiva hjärntvätt utan bara sväljer och accepterar den, medan vi, som hör hur destruktiv den är, bara möter oförståelse och ibland bemöts med anklagelser för intolerans, får lida desto mera.

Karnevalen var ett sådant ljudmiljöförstörelseproblem, inför rockkonserterna på Chowrasta som pågick non-stop i nio dagar förstördes alla deras liv temporärt som bodde i närheten, de bräckliga husen skakade sönder i sina grundvalar inför

decibellens artificiella jordbävningar, folk söp sig redlösa för att bedöva sig och stå ut, inför massuppslutningen på Chowrasta kom barn bort medan det ibland uppstod panik så att folk trampades ner och ihjäl, flera hade dött förra året, kort sagt, denna överdrivna oljudsfestival förde bara elände med sig.

Hon berättade också ingående om spökena i Darjeeling, som var talrika. Darjeeling hade expanderat kraftigt sedan mitt första besök 1992, och de flesta gamla övergivna hus och byggnader från den brittiska tiden hade sålts och renoverats, men det fanns ändå en del kvar. Om man stötte på ett gammalt vackert förfallet hus som mot alla odds inte sålts och renoverats kunde man vara säker på att det var något problem med det på grund av spökerier och osaliga andar. Det mest berömda spöket av alla var den gamle koryfén vid Nathu La, passet öster om Gangtok vid handelsvägen till Tibet, som bevakade passet och inte släppte vem som helst igenom. Han betjänades som om han fortfarande levde, hans säng bäddades varje natt för att följande morgon vara använd utan att någon sovit i den, hans skor putsades för att på kvällen visa sig leriga fastän ingen använt dem, och så vidare.

Nathu La var ett kapitel för sig. Passet och handelsvägen hade öppnats men för mycket begränsad handelstrafik och bara periodvis. Varken Indien eller Sikkim ville att denna handelsväg skulle fungera och öppnas helt, Sikkim, för att det inte ville bli översvämmat av insmugglade kinesiska vapen med påföljande kriminalitet, våldsspiral, inbördeskrig och terrorism som i Nepal, och Indien, för att de inte ville ha in kinesiska handelsvaror för bara 10% av priserna i Indien, Sikkim och Nepal för inhemska varor, 90% av Sikkims befolkning var emot att Nathu La öppnades ordentligt, och som sagt, för säkerhets skull finns det också ett oberäkneligt spöke vid gränsen att ta hänsyn till.

Däremot fanns det ett gammalt fint hus som stod helt övergivet och tomt men som det inte spökade i. Det hade varit Darjeelings finaste hus och berömdaste hotell med det ypperligaste läget i hela staden med utsikt mot Kanjenjunga med hela den vackraste vyn över Darjeeling under sig. Där hade alla berömdheter och filmstjärnor bott, från Svjatoslav Roerich med sin berömda fru, Indiens främsta filmstjärna under 50-talet, till Hillary och Tenzing, Satyajit Ray och Radhakrishna och många andra. Hotellet hade bränts ner under oroligheterna 1988 och aldrig restaurerats på grund av en rättslig tvist om äganderätten. Här var det alltså inget spöke som härjade utan bara rättsväsendet och människans anlag för småaktighet och vägran att kompromissa och komma överens. Det hade stått som ett tomt skal utan fönster och med mossa på väggarna under alla mina 14 år i Darjeeling.

Min sista eftermiddag i Darjeeling avnjöt jag på tillbörligt sätt på Glenary's konditori med bryggt te med tesil och min favoritbakelse "*Death by Chocolate*".

Tyvärr hade Kanjenjunga gått och lagt sig och dragit ett tjockt täcke av moln över sig...

del 15 : 200 mil till Dharamsala.

Vad gjorde jag för fel? Det är en fråga man aldrig borde upphöra att ställa sig. Som det var nu missade jag hela Nepal (för tredje gången och sjätte året), det blev inget Bodhgaya, jag kom iväg till Tiger Hill den sämsta av mina fem morgnar i Darjeeling, jag missade Kanjenjunga i Phudong då jag var där en dag för tidigt, och så vidare. Allt detta hade kunnat undvikas med bättre timing.

Naturligtvis berodde det mesta på hänsynstaganden till andra människor, varför jag fick korta ner min resa från fem veckor till 32 dagar, (annars hade jag definitivt hunnit med Nepal,) och då jag första gången på elva år kom med ett resällskap till Indien fick jag ta hänsyn till detta, varför det blev extra besök i Simla och Manali i början, som kostade tre dagar; men väderfaktorn kunde aldrig

manipuleras utan var som alltid bara att rätta sig efter från dag till dag. Dock hade jag haft tur med vädret i Darjeeling. Endast en av mina dagar där hade varit molnig, och den värsta dagen där hade jag varit i norra Sikkim.

Det största problemet hade varit att jag till slut i Darjeeling minsann fått tid över men på håret när inte tillräckligt för att hinna med både Nepal och Dharamsala. Med två dagar till hade jag hunnit med båda. Nu var jag tvungen att välja, och eftersom jag redan lovat mig till Dharamsala var det ingenting att diskutera.

Min avskedsmorgon i Darjeeling kryddades dock av en sällsam överraskning: plötsligt dök Adam Davies upp, som morgonen innan avrest mot Varanasi. Jag frågade honom vad som hade hänt. Ingenting hade hänt. Han hade bara ångrat sig på halva vägen, bytt tåg långt före Patna och återvänt till Darjeeling. Jag förstod honom så väl.

Själv kom jag lyckligt med tåget klockan 13.45, men den 25-timmars tågresan bjöd på en sällsam prövning. Det förekom bara en annan västerländsk passagerare på hela tåget utom jag, och vi hade därför placerats tillsammans på de första platserna i första vagnen. Han var amerikan och 50+, och ingenting ont i det, men ack! – han var Hare Krishna-fantast och predikade hela vägen. Dessutom hade han en hög och skrikig röst. Mot denna påfrestning var alla de förfärliga tidigare genomlidna tortyrerna från indisk-nepalesisk rock- och discomusik som myggor mot en ständigt rasande och trumpetande elefant. Han var också den typen som inte kan lyssna utan skulle bara hålla låda själv hela tiden, var säker på sig om att veta allt och visste därför ingenting utom inom sitt eget snäva expertområde som Krishnafantast och hälsofreak.

Han hade bott i Indien i 22 år och ägnade sig åt bokutgivning av gamla bengaliska skrifter som han såg till att översattes till hindi och engelska för deras bevarande och spridning, mest gamla bengaliska hälsoföreskrifter och recept, som fungerade desto bättre ju mer obotliga och komplicerade sjukdomar det handlade om, som cancer, tumörer, Aids, Alzheimer och Parkinson. Han gjorde definitivt en insats därvidlag.

Han hade bott 9 år i Bombay och där lärt sig flytande hindi innan han tröttnat på stadens elände, kaos och smuts, som 50% av dess befolkning konstant lever i. Från Calcutta hade han roligare minnen. En dag på Hooghly Bridge (innan den nya hängbron var färdig), som i regel alltid led av svåra trafikproppar, hade en gång en busschaufför blivit så rasande på en motorrickshawchaufför, att han lämnat bussen för att klå upp den andre chauffören med en bambukäpp. Alla bussens och motorrickshawns passagerare hade blandat sig i bråket med en kakafoni av vilt slagsmål och tumult som påföljd utom naturligtvis en total trafikpropp som inte löste sig på flera timmar, allt för att en motorrickshawförare råkat misshaga en busschaufför för att han kommit i vägen.

Denne Krishnafantast var dock så totalt okunnig att han inte kände till Larry Collins och Dominique Lapierre, som skrivit den världsberömda och nobelprisvärda Calcuttaskildringen *"City of Joy"*. Vid tågresans äntliga slut var jag så fullständigt utmattad av hans skrikiga och aggressiva predikoiver att ingen fysisk ansträngning hade kunnat vara värre. Han sade aldrig sitt namn, jag ville heller aldrig veta vad han hette och hoppades aldrig mera få möta ett sådant monster av tröttsamhet mera. Han såg ut som en stor bebis med den vidriga Hare Krishna-frisyren (renrakat huvud med en kvarlämnad tofs i nacken) som till och med flintskallighet är att föredra mot, äckliga blek-skära Krishna-svepningar till surrogatkläder och med den obligatoriska bönpåsen på bröstet att dregla och spilla mat och såser i.

Som om allt detta inte var illa nog var också järnvägsmaten sällsamt vidrig och resulterade i maguppror, bara det andra på hela resan. Plåstren på såren var mina andra reskamrater, två utomordentligt sympatiska, vänliga och glada små herrar i

sin bästa ålder från Guwahati, Assam, som vänligt och andäktigt lyssnade till den skrikiga amerikanen med mycket större tålmod än jag.

En annan predikant dök upp på bussen från Delhi till Dharamsala. Han föreläste med sonor röst och verkade ha ett ytterst seriöst budskap att förmedla (på hindi), ty hans framförande var verkligen imponerande med sin klara artikulation och en diktion utan motstycke – fastän man inte begrep ett ord var det ett nöje att höra på honom. Så kom han äntligen till saken, och det visade sig att hans mission gällde en bordduk. Han tog fram en grant mönstrad plastbordduk av något slag som han demonstrerade med att försöka riva sönder den och skrynkla den utan att det lyckades. Det var helt enkelt en evighetssuperbordduk av plast. Det var mycket imponerande.

Men natten var kall, och norr om Chandigarh måste man börja klä på sig plagg efter plagg, strumpor, en tröja, en thermotröja på den, och så vidare, och ändå frös man.

Det var tre unga tibetaner ombord som var mycket angenäma att tala med. De berättade om Kinas regeringschef Hu Jintaos förestående besök i Indien denna dag och alla de demonstrationer i Delhi och annorstädes som därför skulle ordnas. De hade själva som barn kommit flyende över bergen genom en meter snö på 6000 meters höjd för tio år sedan. Jag hoppades få se dem igen.

Klockan 6 nådde bussen Dharamsala. Jag levde fortfarande men sov. Tibetanerna väckte mig och berättade att vi var framme. Efter en kopp te på busstationen tog jag mitt bagage för att gå upp till McLeod Ganj. Vädret hade inte kunnat vara vackrare och klarare.

En taxi erbjöd mig skjuts på halva vägen. Det var bara att tacka och ta emot.

Mitt gamla *Yellow Hotel* hade reparationer på gång, men jag fick ett rum på *Green Hotel* med utsikt för 70 rupier. Det kunde inte bli bättre.

Halvar hade lämnat *Yellow* men bodde inte på *Green*. Jag fick försöka spåra honom senare.

41 timmar hade resan från Darjeeling till Dharamsala tagit, och det hade utan tvekan varit resans tuffaste etapp. Den dåliga tågmaten hade kryddat resan med magkris, men nu var man tillfälligt hemma igen.

del 16: *Kriser i Dharamsala.*

Det finns två promenader man kan göra i det indiska Himalaya som kanske slår allt annat. Den ena är den 32 kilometer långa promenaden från Darjeeling till Tiger Hill och tillbaka genom Ghoom, och den andra är den betydligt kortare men brantare promenaden från McLeod Ganj upp till Triund och till *Snow Line* och tillbaka. Den är bara på 26 kilometer fram och tillbaka och inkluderar en höjdskillnad på en kilometer, medan Darjeeling och Tiger Hill bara ger en höjdskillnad på 400 meter. Båda tar 5 timmar, båda bör göras så tidigt som möjligt på morgonen för den bästa utsikten att undvika moln, och då de är så väldigt olika kompletterar de varandra så ypperligt. Darjeeling har Kanjenjunga att bjuda på, världens vackraste och mest majestätiska berg, med världens kanske mest storslagna bergspanorama från Tiger Hill, men man kommer aldrig nära Kanjenjunga, som förblir avlägset, oåtkomligt och förbjudet. McLeod Ganj har ett mycket trängre perspektiv utan utsikter och storslagenhet, men där kommer man direkt upp till bergen och kan ta på dem med snö och allt. Darjeeling har en förfärlig trafik som förpestar luften, medan McLeod är fritt från avgaser genom sin litenhet, och man kommer direkt bort från all trafik.

Den här gången bjöd dock Triund på en bedrövlig antiklimax. Uppe på dess fria vida ängar hade någon myndighet satt upp taggtrådsstängsel i dubbla rader över hela området. Jag var inte ensam om att bli chockerad över denna plötsliga totala

miljöförstöring. När jag frågade dem som höll på med det var svaret, att det var för att kossorna inte skulle bajsar ner turistområdet. Vilket nonsens! Ingen kan hindra indiska kor från att bajsar när och var de vill, medan människor lätt kan undvika att klampa i deras puddingar. Jag beslöt att genast skriva klagomål inför Dharamsalas turistcentrum och gjorde det omgående. Min klagoskrift togs sakligt emot, och jag inbjöds att diskutera saken med en ansvarig tjänsteman dagen därpå, som dock inte infann sig när den dagen kom.

Lakka väntade mig vid *Snow Line Café*, där snön redan låg i drivor sedan två dagar tillbaka, så man kunde inte gå högre i sandaler. Han skulle hålla sin hydda med dess lilla kafé öppet till den 15 december fastän han led svårt av rheumatism.

Även nedskräpningen av Triund var nedslående. Jag plockade upp sju bortkastade plastvattenflaskor på vägen ner, men jag mötte också en lokal bergsman där som rekommenderade mitt nit och gjorde samma sak och ämnade nästa dag ta med en hel väska att samla skräp i. Nedsmutsningen av Triund hade haft en egen paragraf i min klagoskrift, där jag föreslagit en kampanj mot nedskräpningen i stället för en miljöförstöring av Triund genom taggtrådsstängsel. Vem kunde förstå vad som låg bakom en så absurd idé?

Halvar meddelade per e-mail att han var otillgänglig på grund av pågående kurs och svåra magproblem. Jag kunde inte förstå varför det skulle hindra honom från att träffa mig. Jag meddelade honom (per e-mail) mitt hotell och rumsnummer och tiden för min avresa. Jag visste inte var han bodde, så det var bara han som kunde uppsöka mig.

Kinas president Hu Jintao kom på statsbesök till Indien, vilket utlöste massiva tibetanska demonstrationer. Den tibetanska poeten i exil Tenzing Tsundue belades med husarrest för att han inte skulle demonstrera, vilket inte gjorde saken bättre. Jag skrev en dikt:

I exil

Hårt drivna över snön
och över bergens frusna vinterpass
med kroppar döda längs med vägen
och de överlevande svårt frostbitna och stapplande
med sönderfrusna tår och fingrar,
skjutna ner brutalt på vägen
av brutala ockupanter ur armén
om inte bara strandade vid vägen,
gamla människor och mödrar, barn,
och alla sorters offer,
mördade, besjutna eller levande begravda,
sönderfrusna och ihjältorterade –
så tvingas en nation till oavbrutet lidande
fördrivna av ensidig hjärntvåttspropaganda
och en diktators forcerings grymma blindhet,
som så tvingar ett helt folk till flyktingar och fångar
i det land som alltid tillhörde dem själva
och som skapades och byggdes av dem själva,
för att bli till en unik kultur av mest filosofi och bön
med framför allt respekt för livet och all tradition
med blomstrande talang för färggranna ceremonier,
pampiga, högtidliga och innerliga,
som en idealisk och perfekt välordnad fest
som enkom gjord för att få pågå i all evighet;

tills brutal omänsklighet bröt in med hat och våld
för att fullt avsiktligt utrota en tvåtusenårig obruten kultur
i vild förstörelse av minst sex tusen kloster,
bibliotek och tempel, handskrifter och böcker,
manuskript som förelåg i blott ett enda exemplar,
och varför? Blott av dumhet, skadeglädje,
för förstörelsens triumf och ära,
som om det låg härlighet i destruktivitet
och som om det låg någon heder i att våldta skönhet?
Fanns det någon mening då i motsatsen till mänsklig värdighet,
kultur, humanitet och ädelmod, medlidande och medkänsla,
att låta ondskan frossa i att ersätta all dygd
och mänskans konstruktivitet med ansträngt vanvett
blott för att förstöra allt?
Det tjugonde århundradets förintelser
med politikens galna våldtäkt genom diktaturer
har omvandlat humanisterna, kulturbeskyddarna
och -älskarna till flyktingar i denna värld av barbari och grymhet;
och det får fortsätta, det grymma våldet,
barbariets våldtäkt på all skönhet,
inte bara i Tibet men överallt
där politikens och massmedias blinda och brutala hjärntvätt
får husera genom mänsklighetens ansvarslöshet, girighet och ignorans.

del 17 : *Inte utan kryckor.*

Ännu värre än Halvar hade dock min vän från i somras, Rebeca Blanchard från Barcelona, råkat ut. Hon hade blivit påkörd i Agra och brutit benet, kommit på sjukhus, opererats och inte vaknat ur narkosen på två veckor! Komplikationer hade uppstått, tills hennes mor kom och hämtade hem henne till Spanien. Regeln är, att om det uppstår en akut situation av kritiskt slag måste man genast se till att komma hem. Tyvärr kunde jag ge henne detta goda råd först två månader för sent, men nu var hon dock på bättringsvägen och kunde arbeta om dock inte utan kryckor.

Även hemifrån kom det dåliga nyheter av ekonomiskt slag som inte precis skulle förgylla min hemkomst.

I samband med alla dessa beska rapporter kan jag infoga några exempel på Johannes bistra realism i Darjeeling. Vi hade ju ett antal dagar på oss i Darjeeling att prata igenom det mesta, och tyvärr hade han mycket negativa slutsatser att dra av världsläget just nu. Hans mest cyniska konklusioner gällde islam och Kina, som han ungefär drog över samma kam. Islam var lika misslyckat som Kinas kommunistregim, ingendera hade något existensberättigande då båda levde på uppstyltade lögnar som befolkningen tvångsmatades med genom ständig hjärntvätt. För Johannes förtjänade den muslimska och den kinesiska världen inte bättre än att gå under i fullständig upplösning och anarki. Islam hade ändå ingen födelsekontroll, och Kina hade konsekvent behandlat alla sina grannfolk med utrotningspolitik. Beträffande växthuseffekten ansåg han även denna vara något som mänskligheten förtjänat genom sin fåfänga pryljakt, sin bilhysteri, sin avhumanisering och denaturalisering. Han ansåg att livet på planeten bara kunde fortsätta om den naturliga balansen återställdes, att alltså naturen fick återta allt vad mänskligheten tagit ifrån henne, och han välkomnade därför alla världsepidemier som aids, tuberkulos och malaria.

"När ansvariga ledare för islam erbjuder 1000 rupier i belöning åt en självmordsbombare för ett framgångsrikt dåd med så många offer som möjligt, och ingen inom islam får invända mot en sådan mentalitet, då förtjänar inte islam att få existera. Om kinesiska soldater uppe i Himalaya har order om att skjuta ner tibetanska flyktingar, som flyr från sitt land för att Kina gör det omöjligt för dem att leva där, urskiljningslöst om de så är mödrar, barn, nunnor och åldringar, så har en sådan kinesisk stat ingen rätt att få existera. Om växthuseffekten smälter ner Himalayas glaciärer blir hela Kina utan vatten, och det är inte mer än vad Kina har förtjänat efter sina femtio år av skogsskövlingar och folkutrotningar i Öst-Turkestan och Tibet. Låt Kina och islam gå under. Ingen kommer att begråta dem.

Det borde införas ett elfte budord för vår tid: Du skall varken ta del i någon hjärntvätt av andra eller själv låta dig hjärntvättas."

Så här lät en Himalayarapport om den globala växthuseffekten den 17 november 2006:

"Omkring 47% av Kinas glaciärer finns på den tibetanska högplatån, där Yangtse-Kiang, Huang-Ho, Brahmaputra, Mekong och Salween rinner upp. De 46,377 glaciärerna smälter undan med 7% varje år och har redan inneburit problem för vattenförsörjningen genom floderna och kommer att leda till ökad erosion och ökenspridning för Kina. Inom 100 år kan alla glaciärerna vara borta. Att vattenflödet i floderna inte ökar trots issmältningen beror på att mycket av vattnet avdunstar på vägen i det varma torra klimatet. Under de senaste 40 åren har glaciärernas yta minskat med 6600 kvadratkilometer, i synnerhet sedan 80-talet. Glaciärernas totala yta omfattar nu omkring 105,000 kvadratkilometer.

Även 95% av Alaskas glaciärer smälter, och under 1900-talet har världens medeltemperatur stigit 0,6 grader. På den tibetanska högplatån har medeltemperaturen stigit med 0,2 grader varje decennium, sedan 80-talet nästan en hel grad per år. Glaciärernas bortsmältning motsvarar årligen hela Yangtse-Kiangs vattenmängd. "

Och så vidare. Då förekom det ännu tvivel i vida kretsar på att den globala uppvärmningen var ett faktum, och president Bush trodde sig då ännu kunna blankt förneka den.

del 18: *Avslutning*

Det enda man kan vara säker på beträffande vädret i Himalaya är, att om det slår om så slår det om plötsligt och drastiskt utan någon som helst förvarning. Det gjorde det min sista natt i Dharamsala. Regnet öste ner och höll på hela natten, för att man på morgonen skulle vakna upp till ett vinterlandskap. Med ens hade snögränsen sänkt sig tusen meter till 2500, och aldrig tidigare hade jag sett Triund klätt i snö. Jag gick ändå upp dit, då det ändå hade slutat snöa, men det visade sig besvärligt att vada upp de sista hundra metrarna uppåt i snö som ständigt blev djupare i sandaler utan strumpor. Av princip gör jag alltid halt inför snö, då man aldrig vet vad som finns under den, om jag inte har ordentliga skor och skydd för händerna. Men jag hade lovat komma upp en sista gång, jag kände mig som en flyende tibetan över fientliga snövidder vid Himalayas högsta pass, men kom dock fram, där mina vänner bjöd på en levande eld att värma mina fötter vid.

Vädret hade slagit om totalt på en natt från sommar till vinter. Moln täckte himmelen, och mera snö var att vänta. Samtidigt var det dock utesägligt vackert, och efter den rikliga nederbörden var luften och utsikten fullkomligt klar. Det var bara att glömma strapatserna och besvärligheterna och ta vara på värdet i upplevelsen.

Min sista goda vän från McLeod var en amerikan från Los Angeles, som när Bush valdes till president 2000 gick i halvexil till Hawaii och som när Bush omvaldes gick i helexil. Sedan dess har han mest rört sig omkring i Asien. Han hade varit åt det frisinnade hållet i hela sitt liv och visste allt om vad som rörde sig under ytan för den ytliga världsligheten. Den 19 december skulle en stor fredsdemonstration äga rum i södra Taiwan i fredsregnbågens tecken. Det skulle vara en i högsta grad internationell tilldragelse. Senast hade han varit uppe på för oss helt okända orter i Kashmir och bland annat tillbringat en månad på Indiens näst största pilgrimsort 100 km nordost om Jammu, ett ställe som ingen västerlänning kände till. Han hette James och såg mycket bra ut, vi var på samma nivå och samma kurs och var förvånansvärt överens om allting. Jag gav honom min elpostadress, och jag hoppas han fortsätter hålla kontakten.

En annan vän var Matti från S:t Michel i de östra finska skogarna, som brukade komma till Dharamsala varje år vid den här tiden, men av någon anledning hade vi aldrig råkat varandra tidigare. Hans far hade varit bonde med kor och åkrar och arbetat hårt hela sitt liv och mått bra därav. Själv hade han gått i sin fars fotspår och börjat som bonde också han men sedan påtvingats hela den förfärliga moderniseringen från i praktiken hedenhös via tvångsindustrialisering direkt till IT. Hans far hade arbetat i princip 17 timmar om dagen 7 dagar i veckan med hårt fysiskt arbete och varit långdistanslöpare på skidor samtidigt och aldrig lyckats slita ut sig, medan den yngre generationen nu satt stilla på sina skinkor vid sina IT-tangentbord utan någon omväxling och frisk luft och blev utbrända direkt. Han var mycket pessimistisk över utvecklingen i Finland. Då vi var flera i samma lokal belyste jag även för de övriga några av Finlands märkligheter, som att det var i sällskap med Sibirien, Grönland och Alaska världens nordligaste land och att det brukat vara okänt för världens högsta statistik i självmord, alkoholism och mentalsjukdomar. Matti menade att det var konstigt att det inte var fler som begick självmord i Finland. Han menade att 15% procent av befolkningen är legala narkomaner, som alltså är beroende av konstant psykofarmaka, och att ingen är ensam i världen än en ensam finne, och det finns många sådana. Han var mycket orolig över utvecklingen i Finland och menade att det bara gick utför i synnerhet hälsomässigt. Han kunde ingen svenska. Hans enda tröst i livet var att en gång i året få komma till Indien, vilket var det enda som kunde liva upp honom en smula.

Jag lämnade Dharamsala i storm och rusk, då och då brakade nya regnskurar lösa, så det var inte svårt att lämna detta hotande mörker av väderkaos bakom sig. Nattbussen till Delhi körde effektivt, och vi nådde den tibetanska kolonin före klockan 8. Några unga tibetaner hjälpte mig till ett drägligt hotell där jag kunde vila, duscha och ta det lugnt under dagen tills det var dags att bege sig till flyget. Jag intog

min frukost på *"The Ex-Soldier's Restaurant"* , ett förtjusande ställe utan oväsensmusik. Äntligen slapp jag mitt enda problem med Indien: den audiella miljöförstörelsen genom simpel skrällig och monoton skvalmusik överallt. Jag hade TV på rummet men stängde av den så fort jag kom in och lät den förbli avstängd.

Därmed kunde jag slappna av och ta det lugnt, vila och läsa, må gott och kolla min el-post, tills jag före mörkret tog en autorickshaw till busstationen och där kunde ägna mig åt ett slutgiltigt avsked för den här gången av mina tibetanska vänner i den tibetanska syltan på stationen. Det blev en enkel och billig men värdig avslutning på min tibetanska samvaro för den här gången. Sedan var det bara att ta bussen ut till flygplatsen.

Emellertid skulle detta företag visa sig nästan det besvärligaste på hela resan. Indien ville inte släppa mig. Vi var ett dussin passagerare med packningar som väntade på flygbussen vid bussterminalen, på en buss som inte fanns och som inte kom, fast vi väntade, och väntade, och väntade. Varje gång någon av oss frågade någon lokal tjänsteman när den skulle komma var svaret: "Om tio minuter." Så höll det på i 90 minuter.

Till slut, när det stod klart för någon ansvarig att bussen av någon anledning inte skulle komma, nödrekvirerades en annan buss. Även den dumaste måste ju fatta att inget flygplan kunde vänta på obefintliga bussar.

Så vi kom iväg, men busschauffören var inte hemma på linjen och körde fel. Det var dessutom mitt i Delhis värsta trafiktimme, och för en gångs skull fick jag uppleva hur monstruös Delhis storstadstrafik kunde vara. Trafikköerna sträckte sig kilometervis och rörde inte på sig ens för grönt ljus. I Indien växlar ljusen tydligen direkt mellan rött och grönt utan gult emellan, varför en trafikkö när det plötsligt blivit grönt tar väldigt lång tid på sig att komma i rörelse, vilket naturligtvis inte effektiviserar trafiken.

Och chauffören körde fel och måste backa och vända medan intensiva palavrar bröt ut inne i bussen. Tydligen hade det också uppstått en del trafikproblem kanske genom trafikolyckor, varför det upprättats polisspärrear som omdirigerade trafiken, varvid vår chaufför körde ännu mera fel. Så höll det på i två timmar.

Det var bara två mil ut till flygplatsen, men hela företaget att ta sig dit tog alltså 3 1/2 timmar. Det var rekord i tålamodsprövande långsamhet.

Som plåster på såren bjöd KLM på en idealisk luftfärd på 6300 kilometer från Delhi till Amsterdam. Maten hade inte kunnat vara bättre och mer väl utvald med framför allt en fantastisk frukost omfattande allt: frukt, croissant, kaffe med påtår, smör och bröd med marmelad, omelett med korv och risbulle, med mera. Ingenting fattades. Däremot var det si och så med attiraljerna.

Detta plan var hypermodernt med monitor för varje enskild passagerare som själv kunde välja program och film. Urvalet var stort: TV, kulturprogram, filmer av alla slag, nya, klassiska, komedi eller drama, och naturligtvis musik, men där var urvalet mera begränsat till bara rockmusik på modet, som ingen vill höra om ett år. Men till detta erfordrades hörlurar, som inte fungerade helt som de skulle. Jag såg en film men kunde inte följa med i dialogen fastän jag hade högsta volymen på. Ibland

försvann ljudet i den ena luren, ibland i den andra. Som vanligt hörde det till saken, som i alla moderna flygplan, att tappade man något på golvet var det förlorat för alltid. De flesta tappade allting på golvet, ty det behövs inte mycket för att något skall skaka omkull och ramla. Det räcker med en oavsiktlig gest från någon granne. Snart låg tidningen, boken, hörlurarna, besticken, mjölk- och sockerförpackningen till kaffet och allt annat oundgängligt på golvet där det fick ligga, tills en granne var hygglig nog att temporärt försvinna och ge en något livsrum. Då kunde man hitta det mesta som även andra tappat, typ hörapparater, en kam, öronproppar, servietter, halvätta smörgåsar och annat smått och gott. Kort sagt, det enda av bestående och givande intresse man kan följa med i en monitor är själva flygresan, med exakt kartritning, tid, temperatur, höjd, tillryggalagd och återstående sträcka och andra intressanta helt vetenskapliga uppgifter. Till exempel var det intressant att kunna identifiera Kaspiska Havet och Baku från 10,000 meters höjd.

Inte heller belysningen fungerade, och det hade den inte gjort på utresan heller. Då hade den inte fungerat alls, medan belysningen nu var så tokig, att min lampa lyste rakt i grannens ansikte medan hans lampa lyste rakt i mitt. Man var alltså bländad men kunde inte läsa, då strålkastaren var helt felriktad och fixerad.

I Amsterdam väntade så den stora muddringen. Denna gigantiska flygplats, där promenaden från en gate till en annan (i mitt fall från F4 till B28) är som en hel stadspromenad, är otroligt imponerande med sin totala uppdatering på alla områden, den är så modern så att man häpnar och bländas inför alla finesser och möjligheter, men som kontrast uppträder EU-myndighetskontrollen. Ingen fick ta någon vätska ombord på något flygplan, och det gällde allt från inhandlade tax free dyraste cognac till vanligt vatten. Flaskor måste slängas eller tömmas eller uppdrickas före säkerhetskontrollen. "*The final rip-off,*" anmärkte en engelsman, som nödgades slänga sitt nyinköpta förråd av whisky och Napoleon cognac *down the drain*. Endast endeciliterflaskor fick tas med men då i förseglade plastpåsar. De enda undantagen från denna totala torrhet var livsnödvändiga mediciner (som måste kunna verifieras) och barnmat, förutsatt att den tillhörde befintliga barn som behövde den under resan.

Annars måste jag säga att resan hade gått bra. Mycket hade kunnat gå bättre, jag kunde äntligen ha kommit till Nepal om inte hänsynstaganden till mänskliga faktorer kommit emellan, detta var tredje gången på raken jag missade Nepal, jag hade kunnat åka in i Nepal från Naini Tal, det är nästan lika exakt lika långt från Naini Tal till Pokhara som från Darjeeling till Kathmandu, men då hade jag sannolikt inte hunnit med Dharamsala på slutet. Nu fick jag inte träffa min reskamrat från början av resan där ändå, och hade jag vetat det i förväg hade jag kanske föredragit Nepal framför en Dharamsalarepris. Med bara tre extra dagar (de tre som jag offrade från början,) hade jag dock hunnit med båda.

Vädret hade varit gott med endast tre bortregnade dagar, ekonomiskt hade jag fått pengar över som ett boägg för nästa resa fastän jag slösat så våldsamt i Darjeeling, och framför allt hade KLM visat sig sakna alla Aeroflots nackdelar utan att för det vara dyrare. Det lovade gott om drägligare, enklare och bekvämare resor

till Himalaya i framtiden, där också lokalt resorna hade blivit mycket smidigare under mina 15 års intresse för dem. Kort sagt, allt var positivt, och man hade anledning att se framtiden an med förväntningar om ständigt fördjupade, intimare och fortsatta relationer med världens vackraste och största bergsområde.

Ju närmare vi flög Skandinavien, desto tjockare hopade sig molnen tills de framstod som en kompakt massiv bomullsmatta med spridda svarta hål, av vilka vi skulle försvinna ner i ett. När vi slutligen dök in i mjölken var den hur tjock som helst, och hur vi än dök kom vi aldrig ur den. Molnmassorna måste ha lagrat sig kilometervis på varandra, och när vi äntligen kom ut under dem var det blygrått, regnigt och mörkt hur mitt på dagen det än var. Vi hade ännu en gång kommit hem till Ultima Thule.

Hemma väntade bara bekymmer och plikter i en sådan förskräckande omfattning att man smått började undra när den första goda nyheten skulle dyka upp. Svaret blev: den skulle man av allt att döma få vänta på länge.

23 oktober – 24 november 2006.